
AȘEZAREA DIN PRIMA EPOCĂ A FIERULUI DE LA ȚAHNĂUȚI, RAIONUL REZINA

Mihail Băț

Cuvinte-cheie: prima epocă a fierului, cultura Cozia-Saharna, regiunea Nistrului Mijlociu, așezare, plastică antropomorvă.

Introducere

Situl (47° 43.652'N, 28° 53.517'E) se află în dreapta drumului național R13, la 1,3 km sud-est de satul Țahnăuți și este situat pe o pantă ușor înclinată spre sud-vest, la marginea pădurii. Așezarea are formă ovală cu dimensiunile de cca 100×300 m (fig. 1; 2). Suprafața, în care se află situl arheologic, este folosită de localnici în scopuri agricole, anual fiind plantate, încă din anii '50 ai secolului trecut, diferite specii de plante cerealiere și tehnice.

Istoricul cercetărilor

Situl a fost descoperit în anul 1951 de către Expediția slaveano-nistreană a Institutului de Istorie a Culturii Materiale al Academiei de Științe a URSS, condusă de G.B. Fiodorov. În același an, O.N. Mel'nikovskaja realizează pe sit două sondaje de proporții reduse de 10×4 m și 4×4 m (fig. 1/4), ale căror rezultate au fost publicate în 1954 (Мельниковская 1954). Ca urmare a analizei materialului descoperit, autoarea a evidențiat trei perioade în evoluția habitatului de la Țahnăuți: un nivel eneolitic de tip Cucuteni-Tripolie și alte două atribuite epocii fierului (prescitic și scitic timpuriu).

În anul 1979 investigațiile au fost reluate, prin intermediul a două secțiuni, de către A.I. Meljukova¹ și au avut drept scop cercetarea așa-numitelor „cenușare”, precum și studiul caracterului depunerilor culturale din așezare.

Secțiunea 1/1979 (fig. 1/4; 3/1) a fost amplasată în partea de sud-est a așezării. Inițial, secțiunea a avut formă rectangulară cu dimensiunile de 20×2 m

și era orientată pe axa est-vest. Ulterior, pentru a cerceta integral solul cenușos din careurile 1-4, la marginea ei de nord-est a mai fost trasată o anexă cu dimensiunile de 8×4 m. Astfel întreaga suprafață a secțiunii însumând 72 m².

Secțiunea 2/1979 (fig. 1/4; 4; 5) a fost trasată pe marginea de sud-vest a așezării. Inițial, ea a avut dimensiunile de 10×2 m. Însă, în urma identificării vestigiilor unui șanț, pe laturile de nord, sud și de est ale ei a fost adăugată o anexă, astfel secțiunea 2/1979, însumând o suprafață totală de 61 m². În urma cercetărilor A.I. Meljukova ajunge la concluzia că, în cazul sitului de la Țahnăuți a existat un singur nivel de locuire din epoca fierului, atribuit culturii Saharna-Solonceni (Мелюкова 1982, 3) și nu două cum considera O.N. Mel'nikovskaja.

Recent, în anii 2016-2017, cu scopul de a localiza (GPS) și de a verifica starea sitului, colaboratorii Laboratorului de Cercetări Științifice „Tracologie” din cadrul Universității de Stat din Moldova, au întreprins o serie de periegeze în microzonă (Zanoci, Niculiță, Băț 2016, 21). Ca urmare au fost colectate numeroase fragmente de ceramică, atribuite culturii Cozia-Saharna. De asemenea, s-a stabilit că așezarea este amplasată la sud-est de localitatea Țahnăuți, dar nu la nord-est – cum apare în publicațiile anterioare.

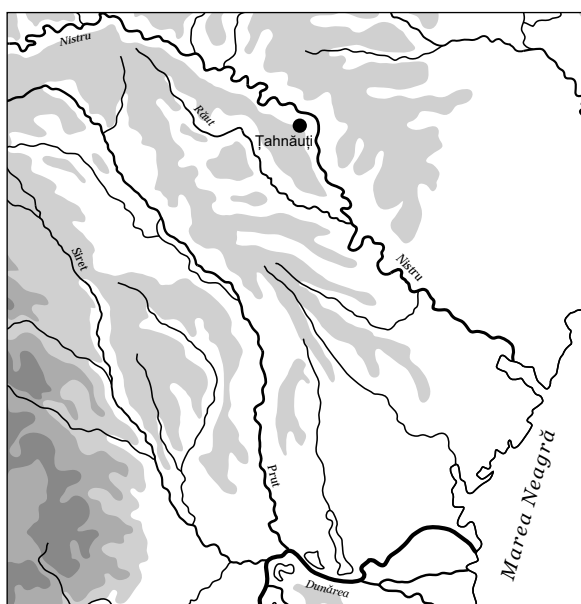
Complexele arheologice

Ca urmare a analizei informațiilor publicate (Мельниковская 1954) și a materialelor de arhivă (Мелюкова 1979), s-a stabilit că în 1951 au fost cercetate trei gropi menajere. Acestor complexe li se atribuie un fragment de psalie (cat. nr. II.5; fig. 8/5) și fragmentele care provin de la o ceașcă cu toarta supraînălțată (fig. 11/10).

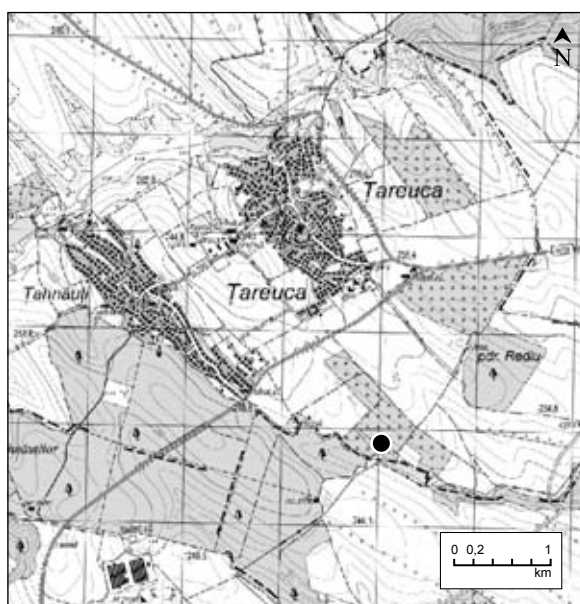
În timpul cercetărilor arheologice întreprinse în 1979 au fost descoperite mai multe complexe (trei gropi și un șanț), precum și un bogat inventar

---

¹ Din echipa de cercetare mai făceau parte N.L. Serova și T.B. Barțeva.

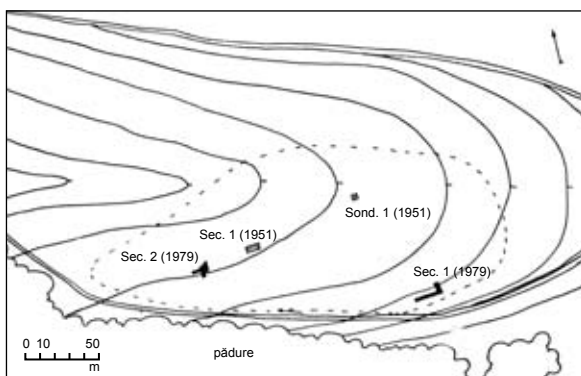
1

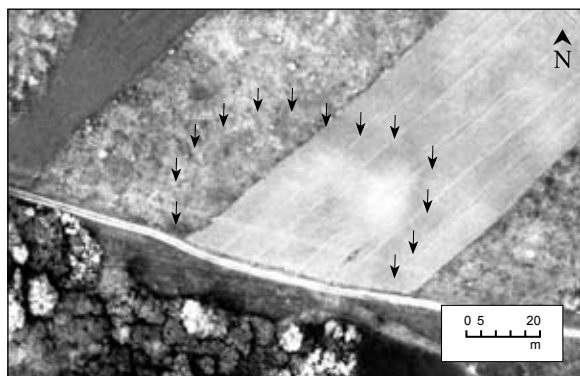
2

3

4

5

Fig. 1. Țahnauți. 1 - Localizarea sitului; 2 - hartă topografică; 3 - ortofotoplan (după Google Earth Pro); 4 - schiță topografică (după Мелюкова 1979); 5 - ortofotoplan cu marcarea șanțului (după <https://www.moldova-map.md/>).

Fig. 2. Așezarea de la Țahnăuți. Vedere a sitului dinspre sud-est (fotografie din 2016).

arheologic, atribuite de către autoare culturii Saharna-Solonceni. Dacă inventarul acestei așezări a fost publicat în repetate rânduri (Мелюкова 1982; Мелюкова 1989; Кашуба 2000 ș.a.), atunci complexele descoperite la Țahnăuți, rămân a fi inedite.

Groapa 1/1/1979 a fost atestată în secțiunea 1, la adâncimea de 0,7 m (fig. 3). Ea avea formă de clopot cu diametrul gurii de 0,61×0,86 m, al fundului – de 0,87×1,0 m și adâncimea de 0,43 m. Emplectonul consta din cernoziom în amestec cu cenușă și fragmente de lemn carbonizat. Pe fundul gropii au fost descoperite patru pietre.

Inventar: 19 fragmente de ceramică de tip Cozia-Saharna², 56 fragmente de lut ars, dintre care patru cu urme de nuiele, și patru pietre.

² Cu regret, în raportul de săpătură din 1979, nu este specificat contextul arheologic al descoperirilor, vestigiile fiind reprezentate grafic de-a valma. Astfel, este dificil, uneori chiar imposibil, de a delimita descoperirile din complexe față de cele din stratul cultural.

Groapa nr. 1/2/1979 a fost sesizată în secțiunea 2, la adâncimea de 0,4 m (fig. 4; 5/1). Ea penetrează o platformă de lut ars atribuită, de autorii descoperirii, culturii Cucuteni. Groapa avea formă de clopot cu diametrul gurii de 1,15 m, al fundului – de 1,80 m și adâncimea de 1,2 m. Emplectonul consta din cernoziom și fragmente de lut ars provenite, probabil, de la platforma de lut ars.

Inventar: un fragment de fusaiolă (cat. IV.16; fig. 7/11), un fragment de ceramică de tip Cozia-Saharna și două fragmente de oase.

Groapa nr. 2/2/1979 a fost descoperită în secțiunea 2, la adâncimea de 0,8 m (fig. 4; 5/2). Groapa a avut forma de clopot cu diametrul gurii de 1,1×1,4 m, cel al fundului de 1,6×1,7 m și adâncimea de 1,0 m. Emplectonul ei consta din cernoziom în amestec cu cenușă și fragmente de lemn ars.

Inventar: un fragment de fusaiolă și 11 fragmente ceramice de tip Cozia-Saharna.

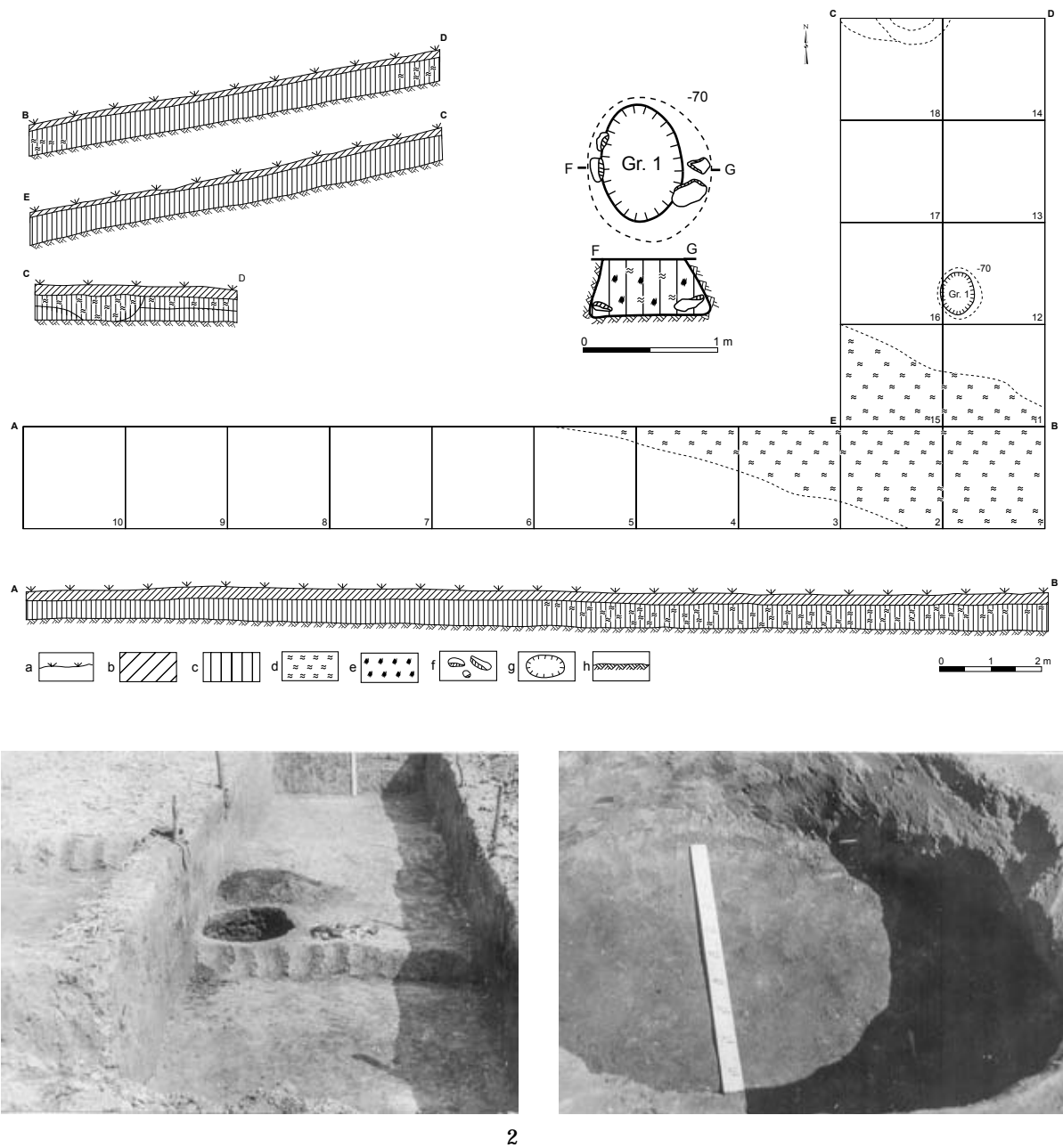

Fig. 3: Țahnăuți. 1 - Planul și profilul secțiunii 1/1979 (semne convenționale: a. suprafața actuală de călcare; b. sol arat; c. cernoziom; d. cenușă; e. fragmente de lemn ars; f. pietre; g. conturul gropii; h. strat steril); 2 - vedere dinspre nord a secțiunii; 3 - groapa nr. 1/1/1979 (după Мелюкова 1979).

Șanțul a fost atestat în partea de est a secțiunii 2, la adâncimea de 0,80-0,90 m de la nivelul actual de călcare (fig. 4; 5/3-6). A fost cercetat pe o lungime de 11,2 m. El era orientat sud-vest - nord-est și avea formă trapezoidală în secțiune, cu lățimea în partea superioară de cca 1,5-2,2 m, în cea inferioară – de 0,65-0,70 m și adâncimea de 0,9-1,0 m. În peretele de est al șanțului,

la adâncimea de 0,7 m, a fost atestată o treaptă lată de 0,3 m. Șanțul era umplut cu cernoziom în amestec cu cenușă. Din umplutura șanțului au fost recuperate un fragment de ștanță-matrice pentru aplicarea decorului ștanțat (cat. nr. IV.11; fig. 7/3), 132 fragmente ceramice de la recipiente de tip Cozia-Saharna și un fragment de vas cucutenian (Tabelul 1).

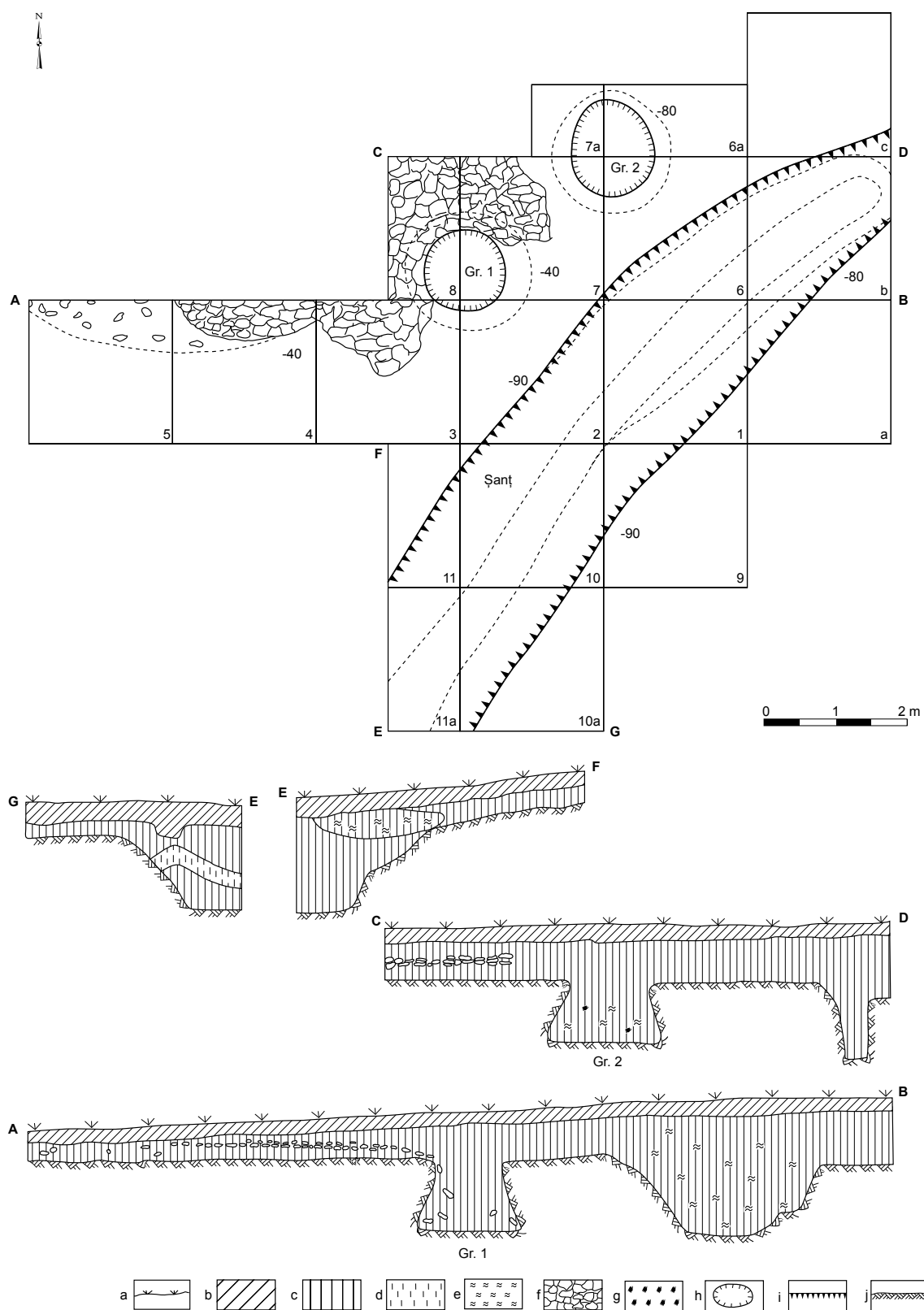

Fig. 4. Țahnăuți. Planul și profilul secțiunii 2/1979 (semne convenționale: a. suprafața actuală de călcare; b. sol arat; c. cernoziom; d. sol cenușos/„cenușar”; e. cenușă; f. lipitură/platormă din lut bătătorit; g. fragmente de lemn ars; h. conturul gropilor; i. limita șanțului; j. strat steril) (după Мелюкова 1979).

1

2

3

4

5

6

Fig. 5. Țahnăuți. Secțiunea 2/1979: 1 - groapa nr. 1/2/1979; 2 - Groapa nr. 2/2/1979; 3, 4 - secvențe din timpul săpăturilor; 5 - vedere dinspre sud-vest a șanțului; 6 - vedere dinspre sud a secțiunii (după Мелюкова 1979).

Tabelul 1

Distribuția fragmentelor ceramice descoperite în șanț în raport cu straturile de săpătură a umpluturii șanțului*

Adâncime, m	Fragmente ceramice	
	Cozia-Saharna	Cucuteni
0-0,2	65	-
0,2-0,4	25	1
0,4-0,6	15	-
0,6-0,8	27	-
	132	1

* Sursă: Мелюкова 1979, 10.

În baza datelor prezentate în tabelul de mai sus, A.I. Meljukova afirma că „e destul de evident că materialul descoperit în umplutura șanțului revine perioadei când așezarea a fost populată de purtătorii culturii cunoscute după monumentele de tip Saharna-Solonceni de pe teritoriul Moldovei” (Мелюкова 1979, 10-11). Pe de altă parte, autoarea se întreba: „Dacă e să credem că șanțul a fost săpat de purtătorii culturii Saharna-Solonceni, atunci, este neclar de ce a fost acoperit el de aceeași populație care l-a edificat” (Мелюкова 1979, 11).

Ca urmare a analizei ortofoplanurilor recent disponibile, a fost posibilă stabilirea conturului unei anomalii (fig. 1/5) de formă semicirculară (circulară?) cu dimensiunile de cca 60×65 m, care, după părerea noastră, ar putea fi șanțul cercetat de A.I. Meljukova în 1979. La fel ca și autoarei descoperirii, stadiul cercetărilor nu ne permite decât formularea unor ipoteze în privința funcționalității șanțului: delimitează acesta un anumit spațiu în interiorul așezării? Reprezintă oare vestigiile locașului pentru bârnele din structura palisadei? Este un sistem de drenare a apelor? Prospekțiunile magnetice și săpăturile arheologice viitoare ar putea clarifica funcționalitatea șanțului și stabili perioada sa de funcționare.

Inventarul arheologic

Unelte și ustensile

Uneltele din fier sunt reprezentate de un fragment de lamă de cuțit cu muchia arcuită (cat. nr. I.1, fig. 8/3). Piese de acest gen au fost descoperite în arealul culturii Cozia-Saharna, atât în așezări – Saharna Mare (Niculiță, Zanoci, Băț 2016, fig. 65/1), cât și în necropole – Saharna I (Țigla) (Kašuba 2014, fig. 187/17).

Ustensilele din lut sunt cunoscute după două fragmente de matrice-ștanță (cat. nr. IV.10, 11; fig. 7/2, 3), o bilă de lut (cat. nr. IV.22; fig. 7/8) și șase fusaiole (cat. nr. IV.16-21; fig. 7/8-14). Ștanțele sunt frecvent întâlnite la monumentele culturii Cozia-Saharna (Kašuba 2000, рис. XXVI), fiind utilizate pentru aplicarea decorului imprimat. Fusaiiolele au forma bitronconică. Înălțimea lor este cuprinsă între 1,5 cm și 3,3 cm, diametrul maxim variază între 2,6 cm și 5,1 cm și, al bazelor – între 0,7 cm și 2,5 cm, iar al orificiului – între 0,4 cm și 1,2 cm. Dintre acestea se evidențiază un exemplar decorat cu incizii (fig. 7/9). O piesă asemănătoare a fost descoperită în așezarea Saharna „Țigla” (Niculiță, Nicic 2014, fig. 18/5).

Ustensile din piatră sunt identificate după o lamă din silex (cat. nr. III.1; fig. 8/4), care provine de la o unealtă compusă.

Armele sunt prezentate de trei vârfuri de săgeată din os, dintre care unul finit (cat. nr. II.1; fig. 8/8) și două semifabricate (cat. nr. II.2, 3; fig. 8/7, 9). O piesă similară, confecționată din corn de cerb, de formă romboidală în secțiune a fost atestată în așezarea culturii Cozia-Saharna de la Mateuți „La Bașne” (Kašuba 2000, рис. XCVI/2).

Categoria *pieselor de harnașament* este prezentată de două fragmente de psalie prelucrate din corn. Psalii cu capetele drepte se întâlnesc atât în mediul culturii Cozia-Saharna (Kašuba 2000, рис. XXX/5, 6, 11, 12), cât și în siturile culturii Babadag (Ailincăi, Mihail 2010, fig. 2).

Piese cu semnificație cultică sunt cunoscute după opt piese de plastică antropomorfă, un fragment de statueta zoomorfă și patru pintadere.

Pintaderele (cat. nr. IV.12-15; fig. 7/4-7) au o formă conică cu înălțimea cuprinsă între 1,0 cm și 1,2 cm, diametrul bazei de 1,7-2,2 cm. Una dintre piese este decorată cu împunsături dispuse în formă de „X” (fig. 7/4). Exemplare similare au fost descoperite la Saharna Mare (Niculiță, Zanoci, Arnăut 2008, fig. 159/5-9; Niculiță, Zanoci, Băț 2016, fig. 66/15-17), Glinjeni (Гольцева, Kašuba 1995, рис. XLIV/3) și Solonceni „Hlinaia” (Kašuba 2000, рис. XXXII/3).

Figurinele antropomorfe (cat. nr. IV.1-7, fig. 6) sunt reprezentate de trei exemplare întregi și cinci – fragmentare. Dintre acestea se evidențiază o figurină în formă de vioară („en violon”),

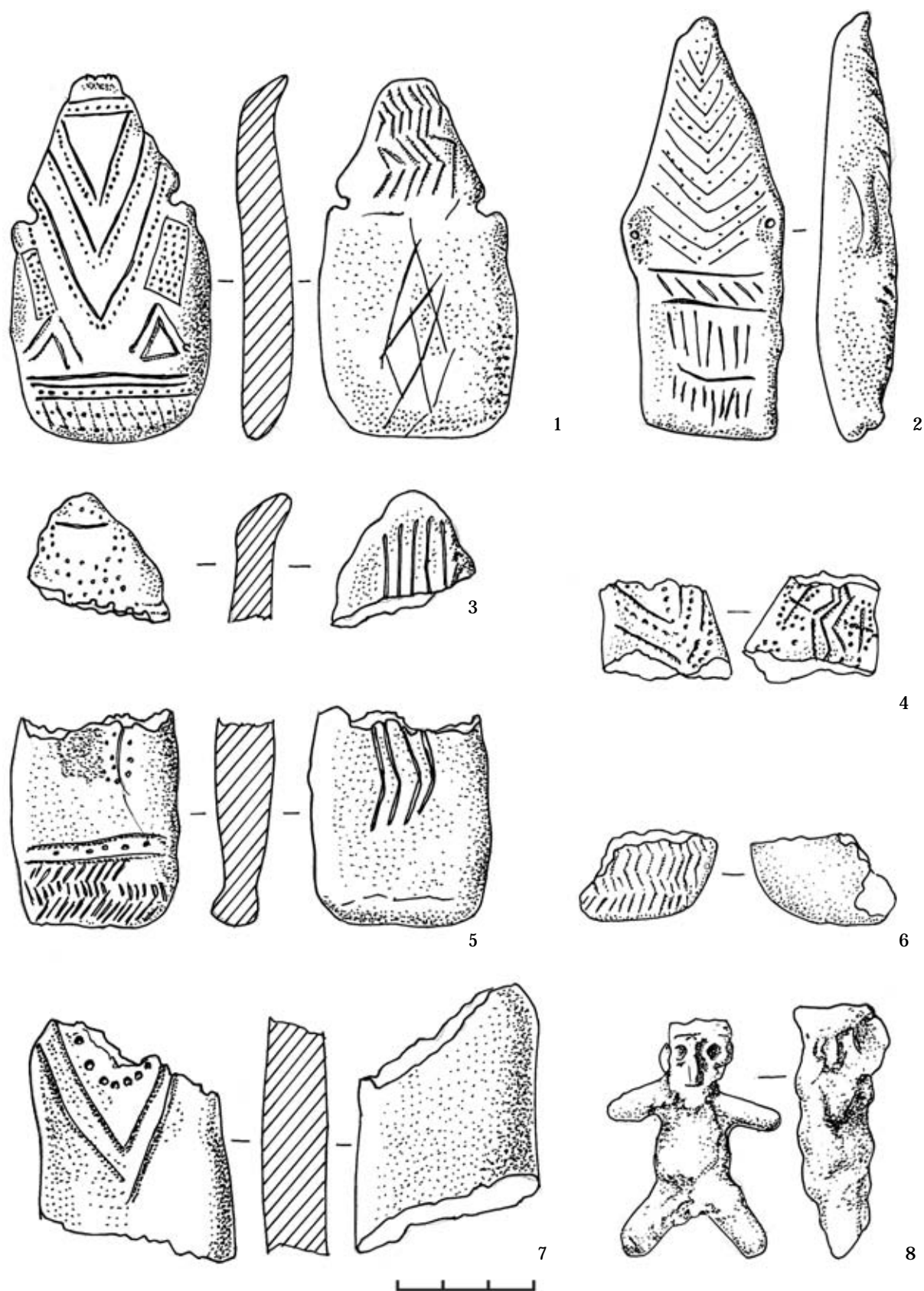

Fig. 6. Țahnauți. Figurine antropomorfe (după Мельниковская 1954).

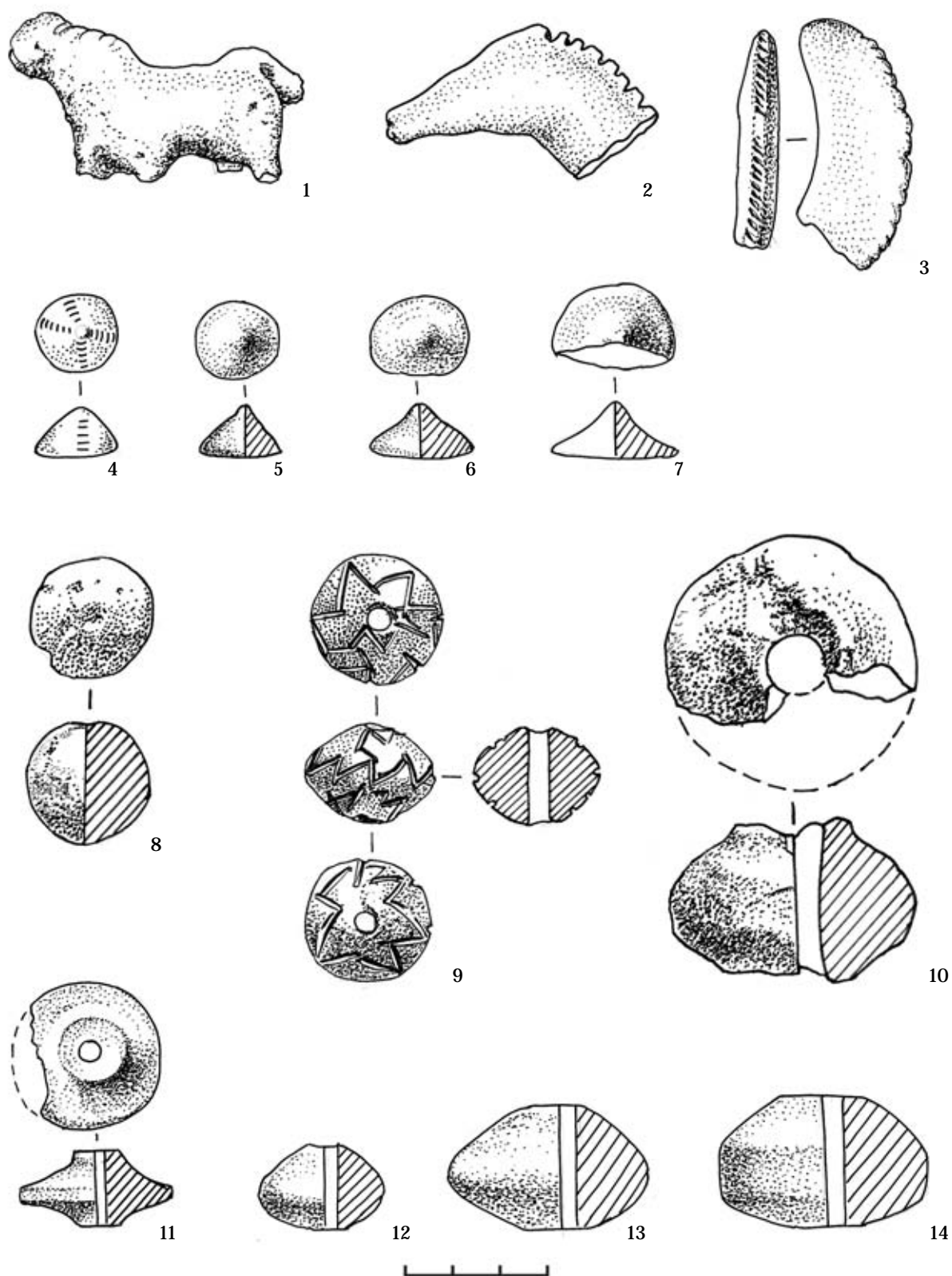

Fig. 7. Țahnăuți. Piese din lut (1, 2 - după Мельниковская 1954; 3-7, 11-14 - după Мелюкова 1982).

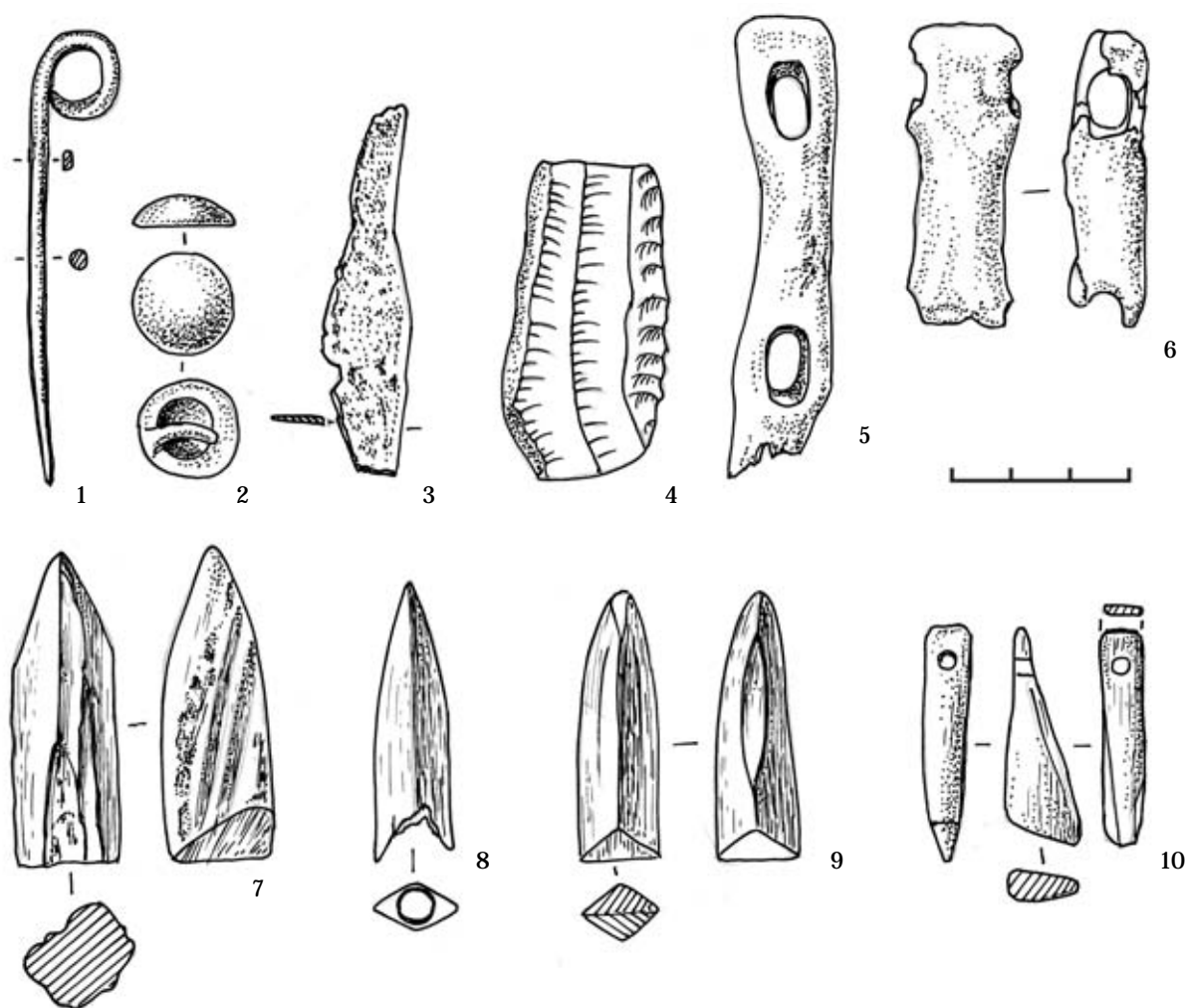

Fig. 8. Țahnauți. Piese din bronz (1, 2), fier (3) silex (4), os (10) și corn (5-9) (5, 6, 8 - după Мельниковская 1954; 1-4, 7, 9, 10 - după Мелюкова 1982).

care are corpul separat în două părți bine delimitate (cat. nr. IV.1; fig. 6/1) și o figurină cu corpul oval alungit (cat. nr. IV.2; fig. 6/2). Figurinele au fost decorate, atât pe partea frontală, cât și pe cea parte dorsală, cu incizii și împunsături, marcând probabil detaliile anatomice (capul, părul aranjat, zona gâtului, laba piciorului etc.) sau vestimentare (colier, eșarfă, decolteu, centură, aplici etc.).

În așezările culturii Cozia-Saharna, piese antropomorfe au fost descoperite la Saharna „Țiglău” (Ninic, Băț 2009, fig. 2/3; 3; Niculiță, Ninic 2014, fig. 16/1; 18/1; 81/8; 133/5; 165/4), Alcedar III (Кашуба 2000, рис. XXXIII/7; Ninic, Băț 2009, fig. 2/1), Solonceni „Hlinaia” (Мелюкова 1958, рис. 28/8; Кашуба 2000, рис. XXXIII/7; Ninic, Băț 2009, fig. 2/2).

Fragmente ale unor figurine asemănătoare celor de la Țahnauți au fost descoperite și în mediul

culturii Gáva-Holíhrady (László 1995, fig. 1-3; Малеев 1992, обр. 5/а-д).

Fragmentul de statueta zoomorfă redă corpul unei cabaline (cat. nr. IV.9, fig. 7/1). Capul este evidențiat, coama fiind redată prin intermediul unor mici adâncituri. O figurină de cal a fost atestată și în așezarea culturii Cozia-Saharna de la Alcedar III (Кашуба 2000, рис. XXXIII/4; CXV/11).

Din categoria **podoabelor și pieselor vestimentare** fac parte un ac de păr (cat. nr. I.2; fig. 8/1), un nasture (cat. nr. I.3; fig. 8/2) și un fragment de pandantiv din os (cat. nr. II.4; fig. 8/10).

Acul a fost confecționat dintr-o bară de bronz rotundă în secțiune. Are vârful ascuțit, iar capul este aplatizat și răsucit lateral. Analogii apropiate pentru acest tip găsim în așezările de tip Noua-Sabatinovka din spațiul pruto-nistrean (Sirbu 2014, fig. 4/3, 4, 6, 7).

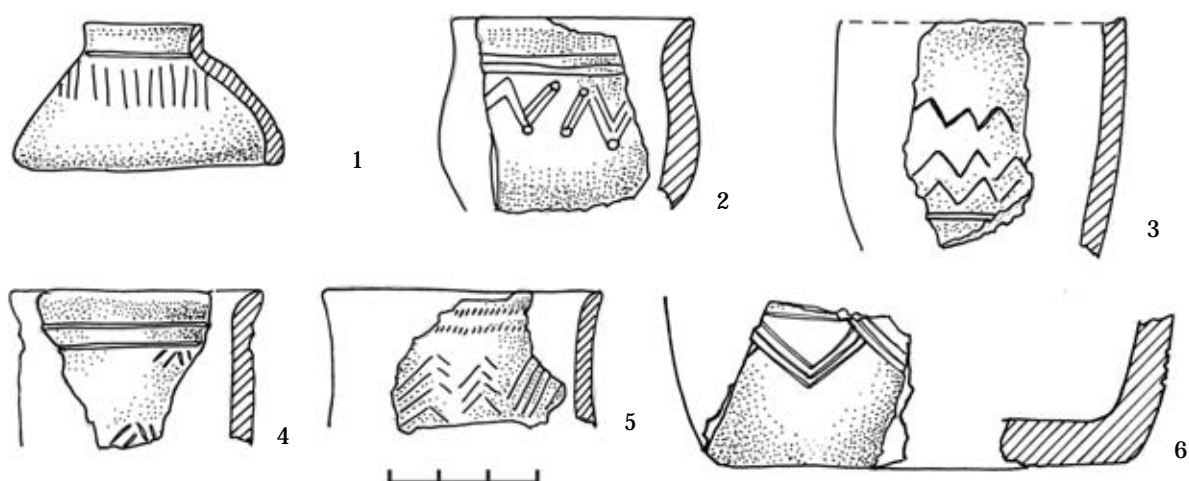

Fig. 9. Țahnăuți. Fragmente de pixide și vase miniaturale (1-5 - după Мелюкова 1982).

Nasturi din bronz cu tortiță de prindere pe partea interioară sunt cunoscuți în mediul culturii Cozia-Saharna în așezarea Saharna „Pădure” (Niculiță, Zanoci, Băț 2016, fig. 240/20) și în necropola Saharna I (Țiglău) (Kašuba 2014, fig. 187/7-10; 190/2; 198/2; 207/2-9).

Ceramică

Ca urmare a cercetărilor arheologice de teren a fost evidențiat un număr considerabil de fragmente de vase, multe din care cu decor incizat, ștanțat sau în relief. Fragmentele de ceramică provin de la vase din categoriile rudimentară și fină. Dintre multiplele forme de vase se evidențiază câteva tipuri: cești/cupe, străchini, vase cu corpul globular, pixide, vase miniaturale etc.

Cupe/cești. Acestea au fost modelate din pastă de lut bine prelucrată cu ingrediente de nisip mărunț, sau șamotă bine măcinată. Recipientele au gâtul cilindric, buza evazată, trunchiul globular cu diametrul maxim la mijloc (fig. 10/1-4; 7; 11/2, 6, 9, 11), sau în partea de jos (fig. 10/6, 8-11; 11/1, 3, 4, 7, 8, 10). De regulă, ele sunt ornamentate cu incizare (fig. 10), incizii combinate cu împunsături (fig. 11/1-5), imprimeuri (11/7, 8). Uneori, pe linia diametrului maxim sunt plasate suporturi mici (fig. 11/1, 6). Cu aceeași tehnică de ornamentare sunt decorate și fragmentele de toartă (fig. 11/3; 12), care, de regulă, sunt supraînălțate buzei. Unele fragmente de toartă sunt prevăzute cu buton (fig. 10/8; 12/8, 18).

Străchini. Acest tip de vase este reprezentat, cu preponderență, de fragmente, pe baza cărora este posibilă reîntregirea grafică a recipientelor (fig.

13). Fragmentele de ceramică provin de la vase modelate din pastă semifină de culoare neagră sau surie-închisă. Majoritatea au trunchiul tronconic, pereții rotunjiți și buza răsfrântă în interior sau în exterior (fig. 13; 14). Unele exemplare au pe partea de sus a trunchiului un decor incizat (fig. 13/5; 14/2) sau ștanțat (fig. 13/1-4; 14/8). La unele vase, astfel de ornament a fost realizat pe partea superioară a buzei (fig. 14/1, 3, 5-7, 9). La alte recipiente se întâlnesc proeminente aplatizate, amplasate pe marginea exterioară a buzei, a cărei parte superioară e acoperită cu decor incizat (fig. 14/1) sau ștanțat (fig. 13/1).

Vase cu trunchiul globular și buza profilată în exterior au fost modelate din pastă de lut cu degresanți de șamotă, arderea este incompletă și neuniformă. Culoarea lor variază de la cafeniu la negru. Aceste vase sunt ornamentate pe linia diametrului maxim, cu decor ștanțat (fig. 15/3-7, 9, 10) sau incizat (fig. 15/8). Uneori, decorul ștanțat este aplicat și pe marginea interioară a buzei (fig. 15/2).

În stratul cultural au mai fost descoperite fragmente de oală (fig. 16-20), unele recipiente fiind ornamentate cu decor incizat (16/1-7), ștanțat (fig. 16/8-14; 17/1-3, 5), combinat (fig. 17/4, 6) și în relief (fig. 19; 20).

Un interes deosebit prezintă fragmentele de vase miniaturale și cele de pixidă (fig. 9).

Recipientele ceramice descoperite la Țahnăuți sunt binecunoscute la monumentele din zona Nistrului Mijlociu, precum și în alte spații ale culturii Cozia-Saharna.

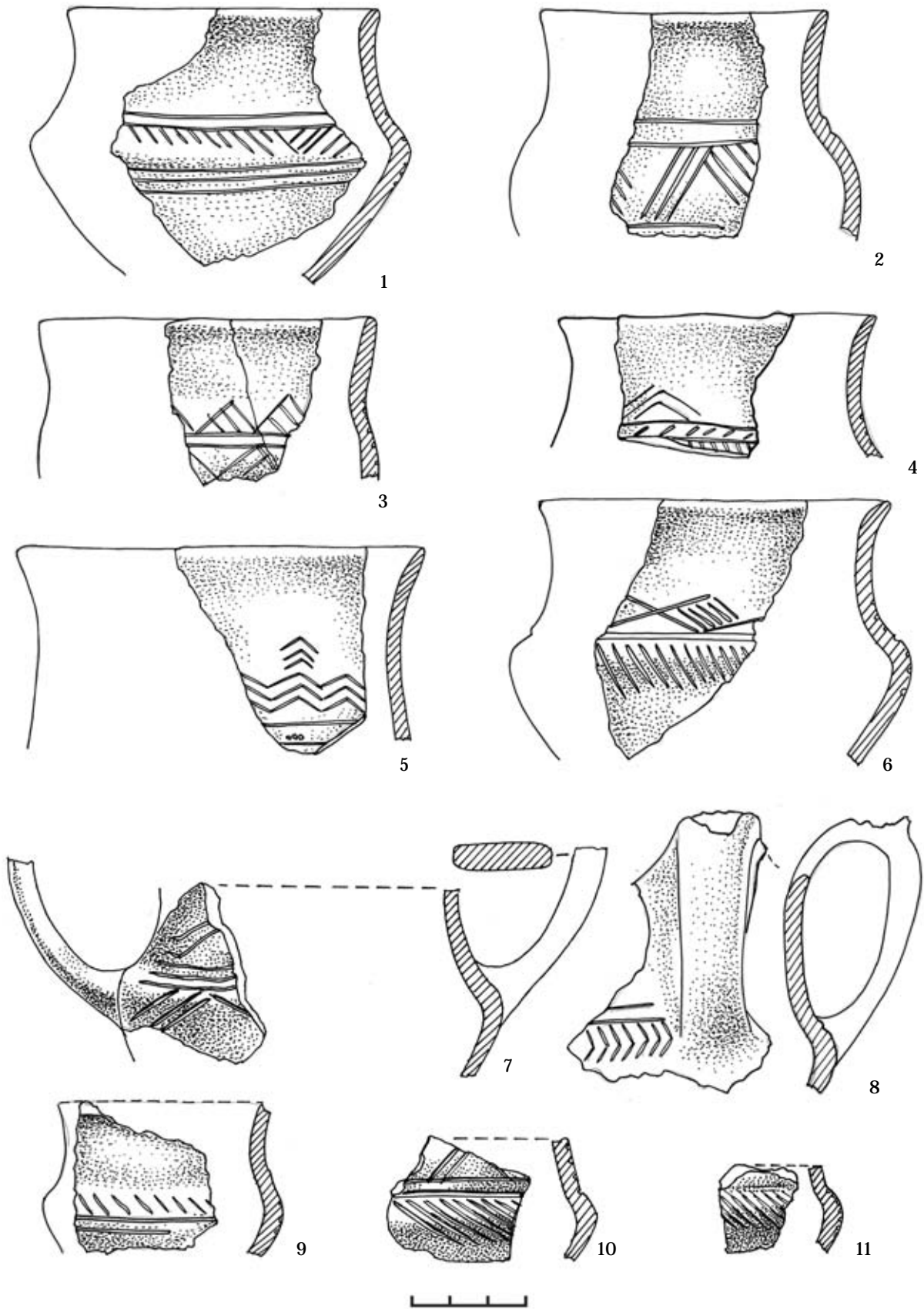

Fig. 10. Țahnauți. Fragmente de cești și cupe (1-6, 8, 9 - după Мелюкова 1982).

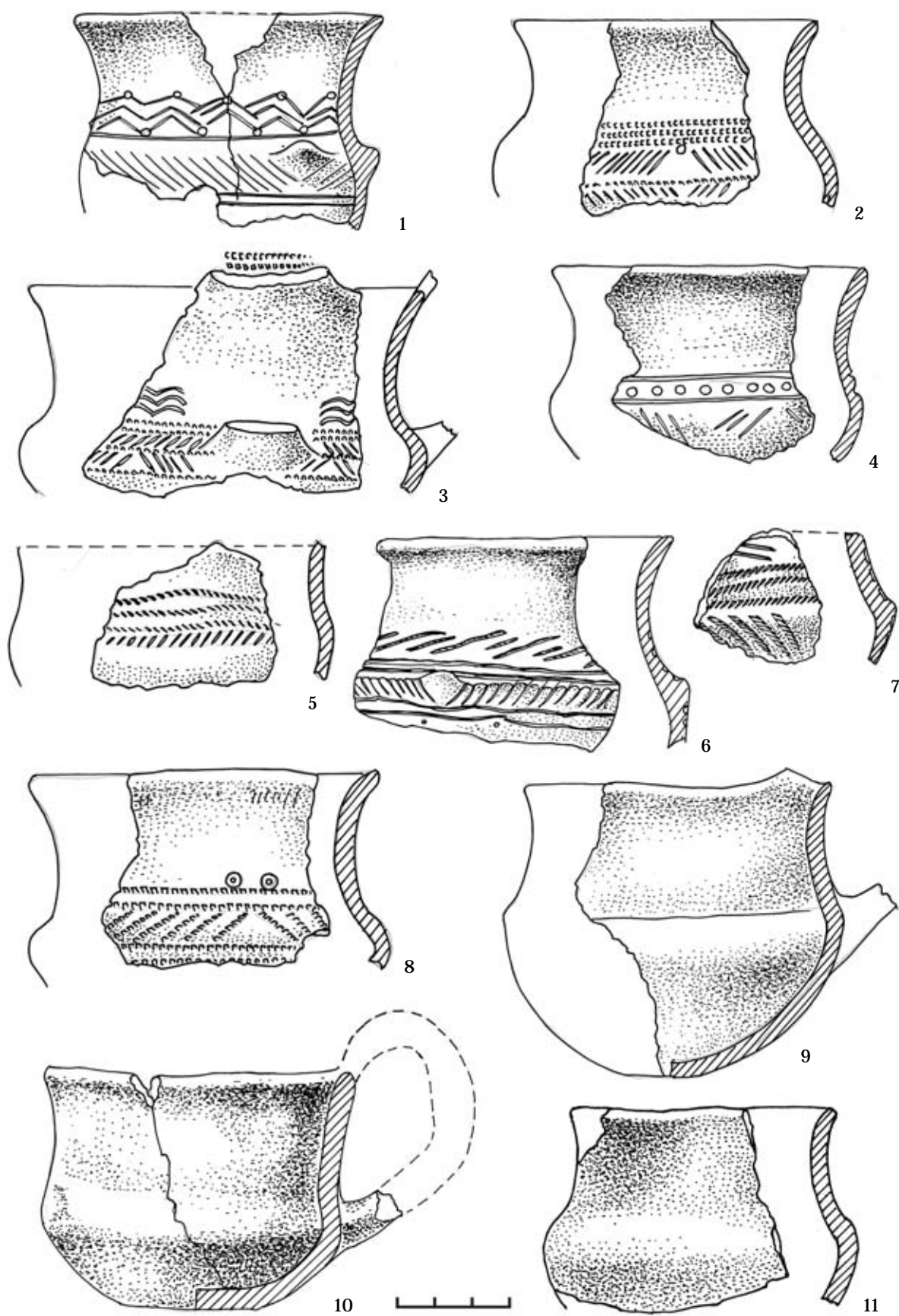

Fig. 11. Țahnăuți. Fragmente de cești și cupe (1-6, 8-10 - după Мелюкова 1982).

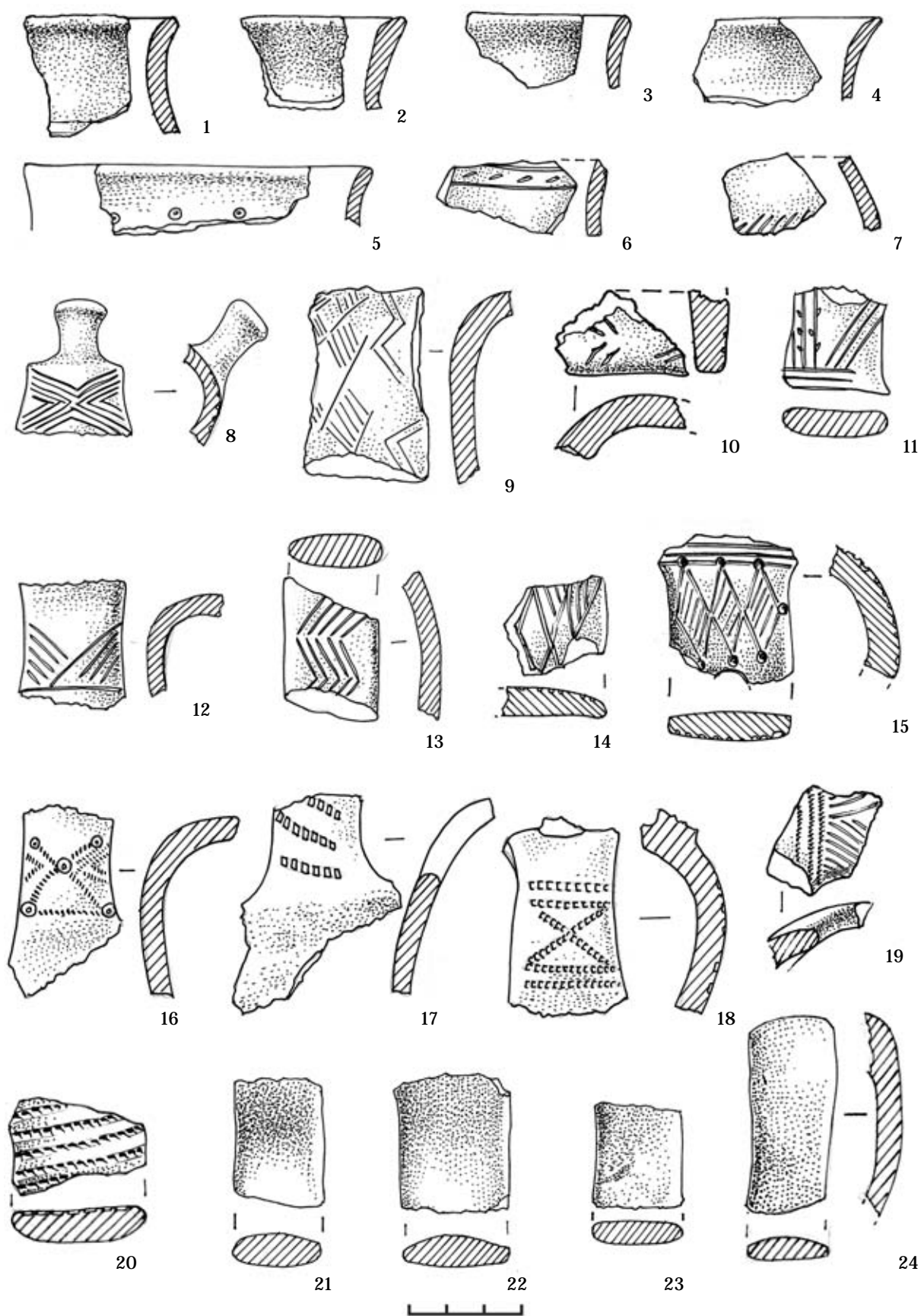

Fig. 12. Țahnăuți. Fragmente de cești și cupe
 (8 - după Мельниковская 1954; 5, 6, 9, 12, 13, 16-18 - după Мелюкова 1982).

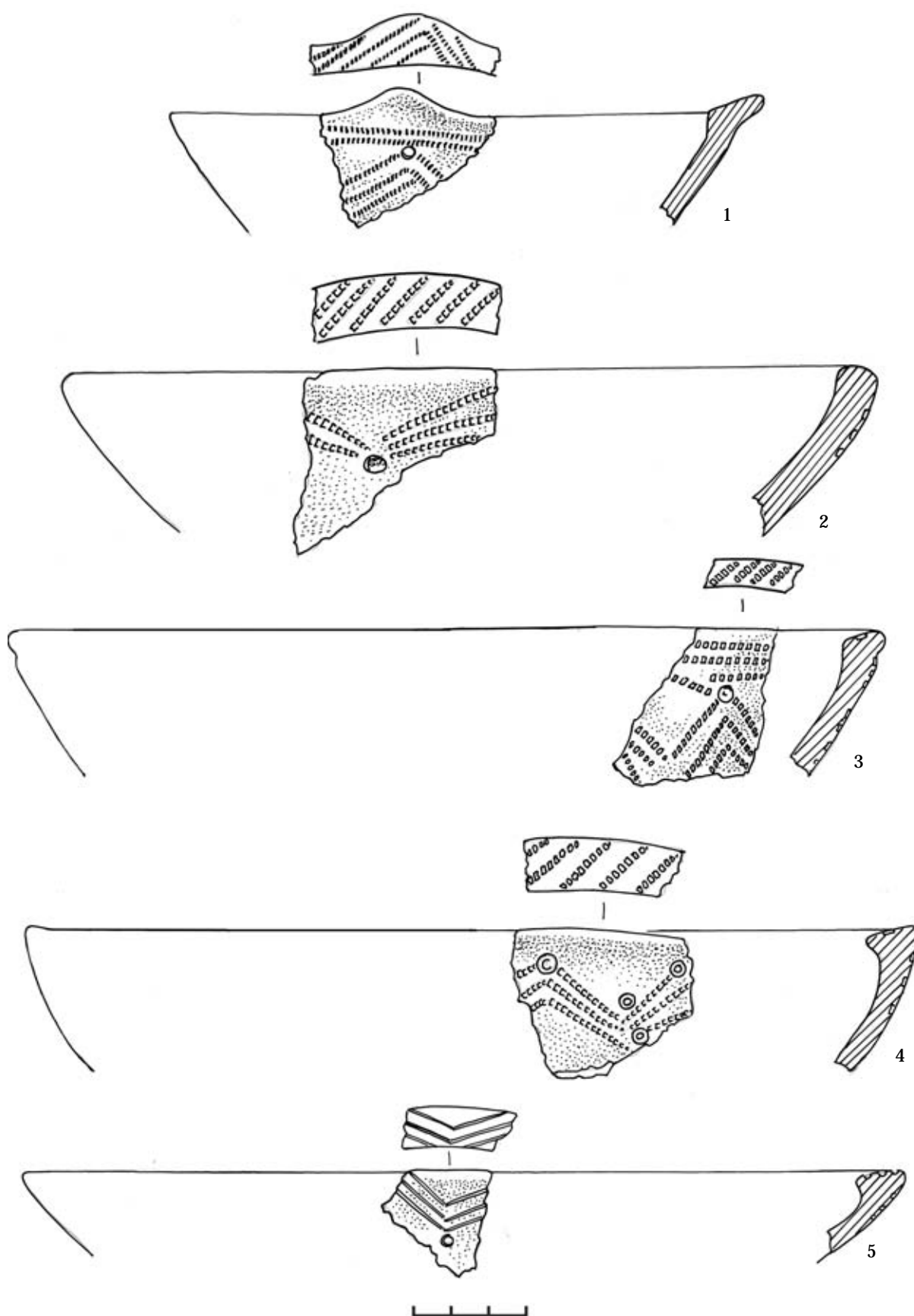

Fig. 13. Țahnăuți. Fragmente de străchini (după Мелюкова 1982).

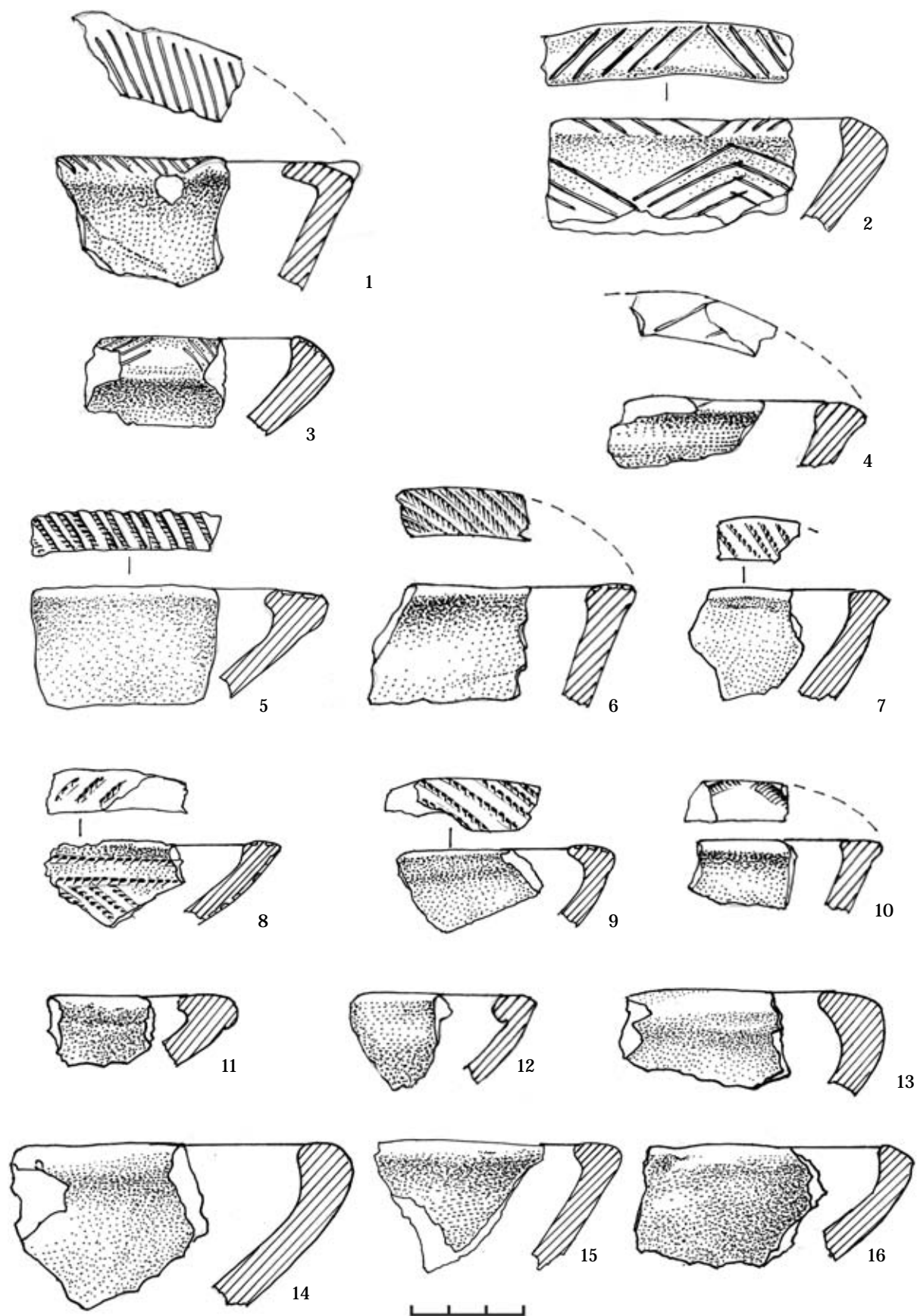

Fig. 14. Țahnauți. Fragmente de ștrăchini (2, 5 - după Мельниковская 1954).

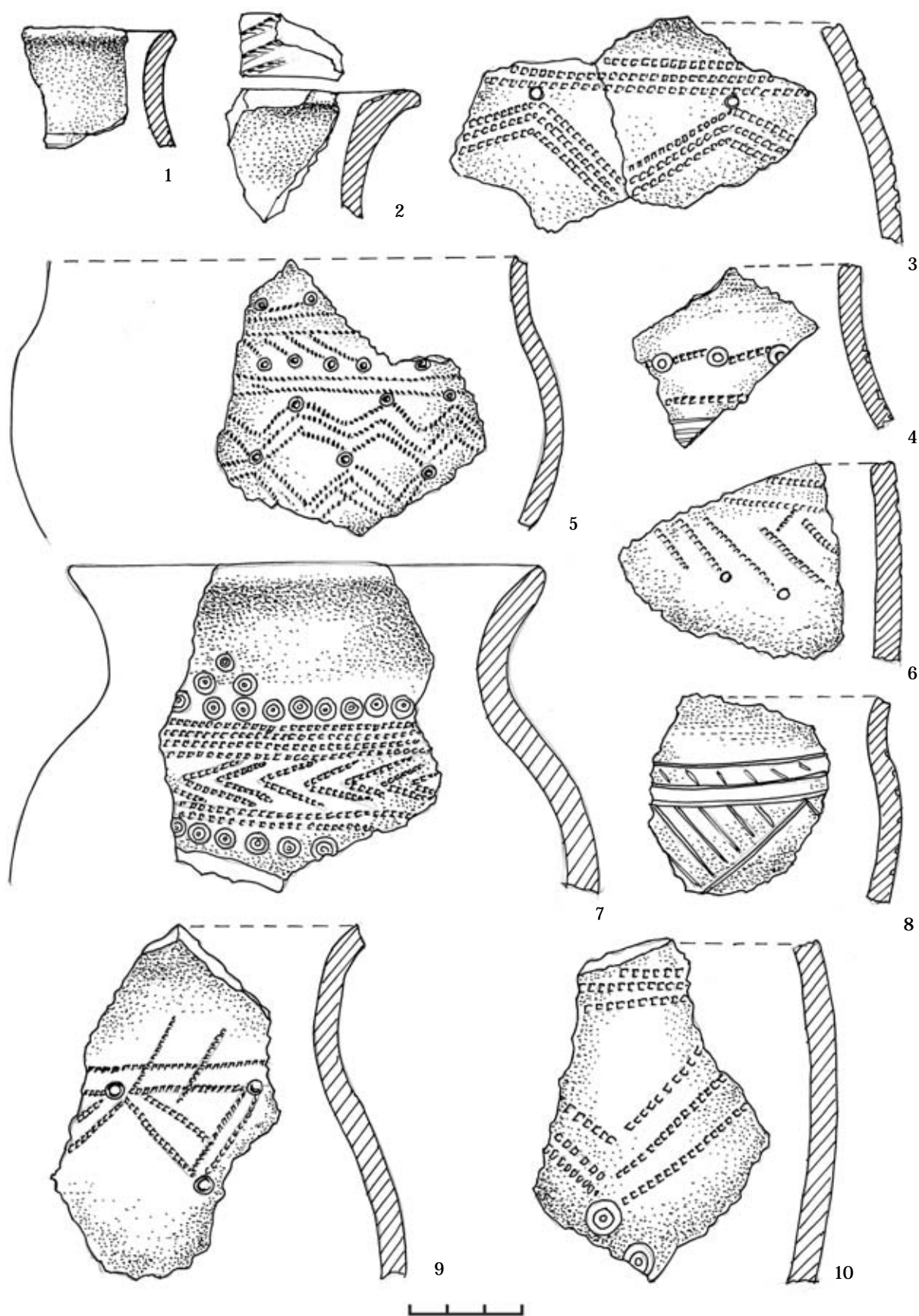

Fig. 15. Țahnăuți. Fragmente de oale (3-10 - după Мелюкова 1982).

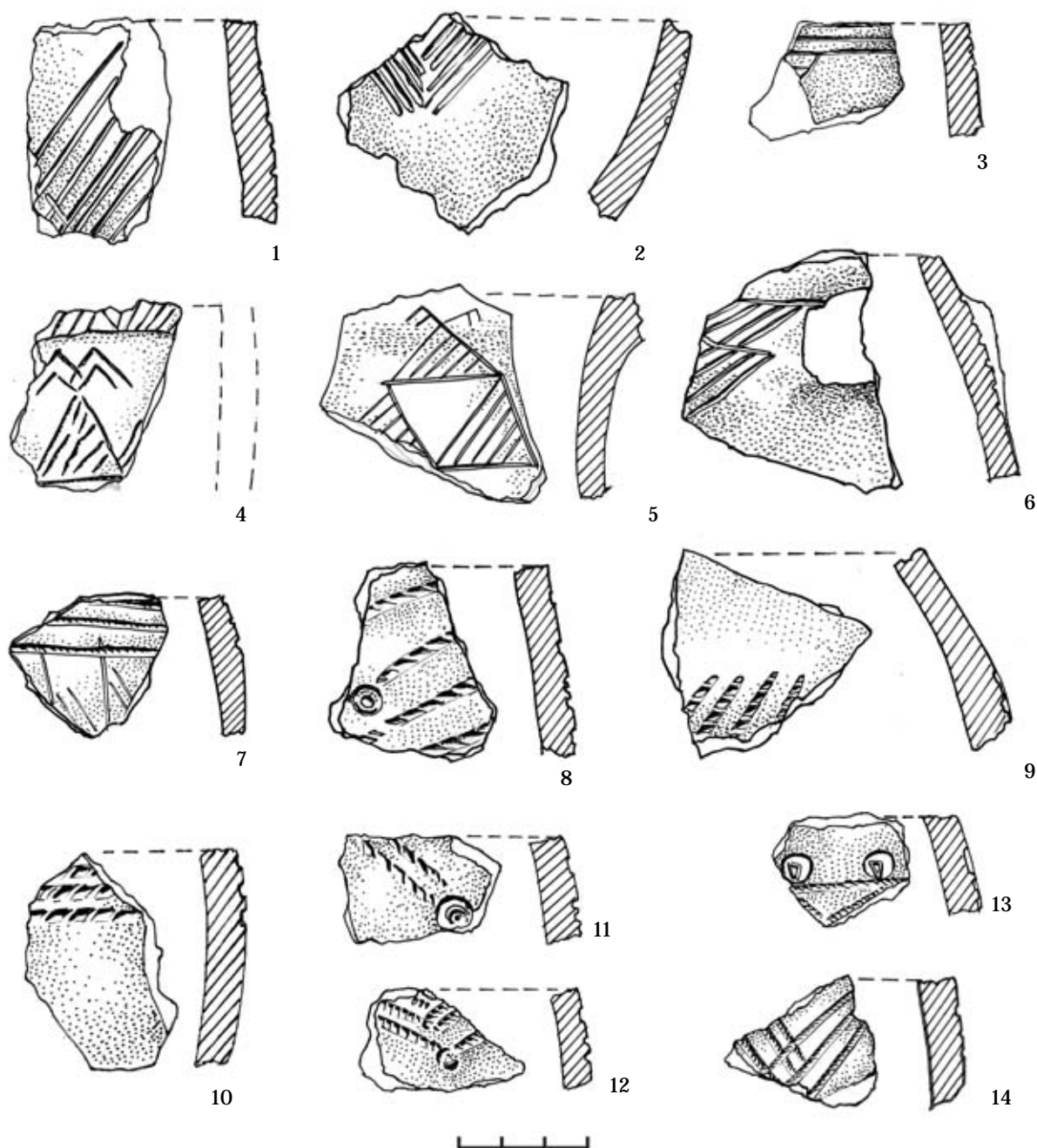

Fig. 16. Țahnăuți. Fragmente de oale (4 - după Мельниковская 1954; 5 - după Мелюкова 1982).

Stratigrafie și cronologie

În urma investigațiilor arheologice efectuate la așezarea Țahnăuți în anii 1951, 1979, precum și a celor recente din 2016-2017 a fost stabilită existența a două orizonturi cronologice: cultura Cucuteni, faza A-B1³ (în special, partea de nord a sitului) și

cultura Cozia-Saharna (cu preponderență în partea centrală și de sud a așezării). Materialele arheologice descoperite (în special, psalia din corn cu capetele drepte) încadrează cronologic așezarea de la Țahnăuți în intervalul de timp cuprins între a doua jumătate a secolului X a. Chr. și începutul secolului VIII a. Chr. (Камуба 2000, 340; 351; рис. XXXIX).

³ Informație oferită de Sergiu Bodean, căruia îi adresăm mulțumiri și pe această cale.

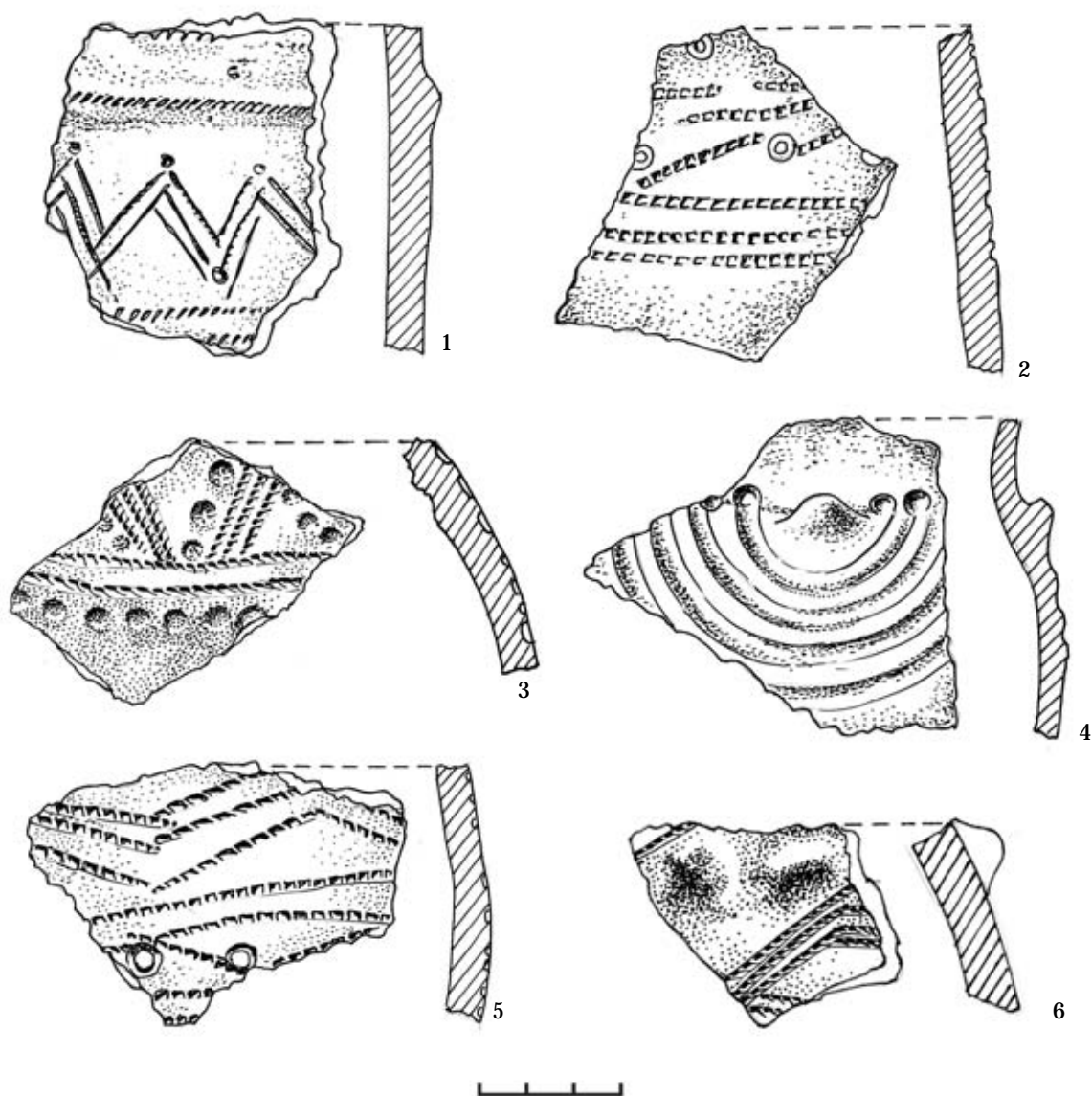

Fig. 17. Țahnăuți. Fragmente de oale (1 - după Мельниковская 1954; 2, 4 - după Мелюкова 1982).

Mulțumiri

Acest articol a fost realizat în cadrul Proiectului instituțional 15.817.06.20F „Centre rezidențiale și așezări rurale din silvostepa pruto-nistreană în mileniul I a. Chr. - prima jumătate a mileniului I p. Chr.” (conducător de proiect: prof. univ. Ion Niculiță). Exprimăm întreaga noastră grațitudine domnului dr. conf. univ. Aurel Zanoci pentru informațiile despre existența materialelor inedite de arhivă și pentru suportul permanent.

Prezentăm sincere mulțumiri domnului dr. hab. Eugen Sava, director general al Muzeului Național de Istorie a Moldovei, pentru permisiunea de a studia rapoartele de arhivă și colecțiile aflate în gestiunea muzeului. De asemenea, mulțumim colegilor de la Agenția Națională Arheologică Sergiu Bodean și Sergiu Popovici pentru materialele din perieghetză, precum și studenților de la Facultatea de Istorie și Filosofie (Universitatea de Stat din Moldova), implicați în proiectul de cercetare.

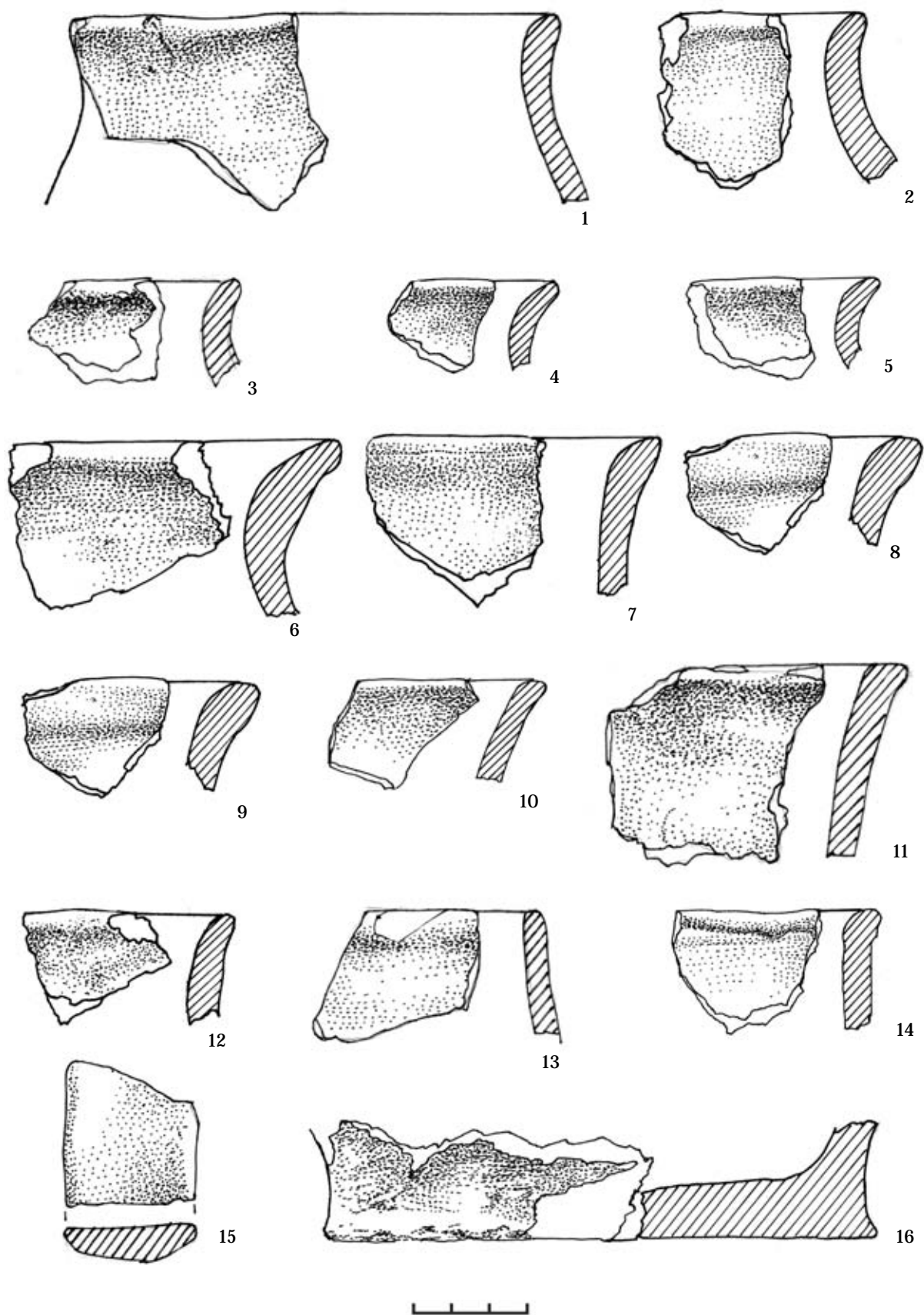

Fig. 18. Țahnăuți. Fragmente de oale.

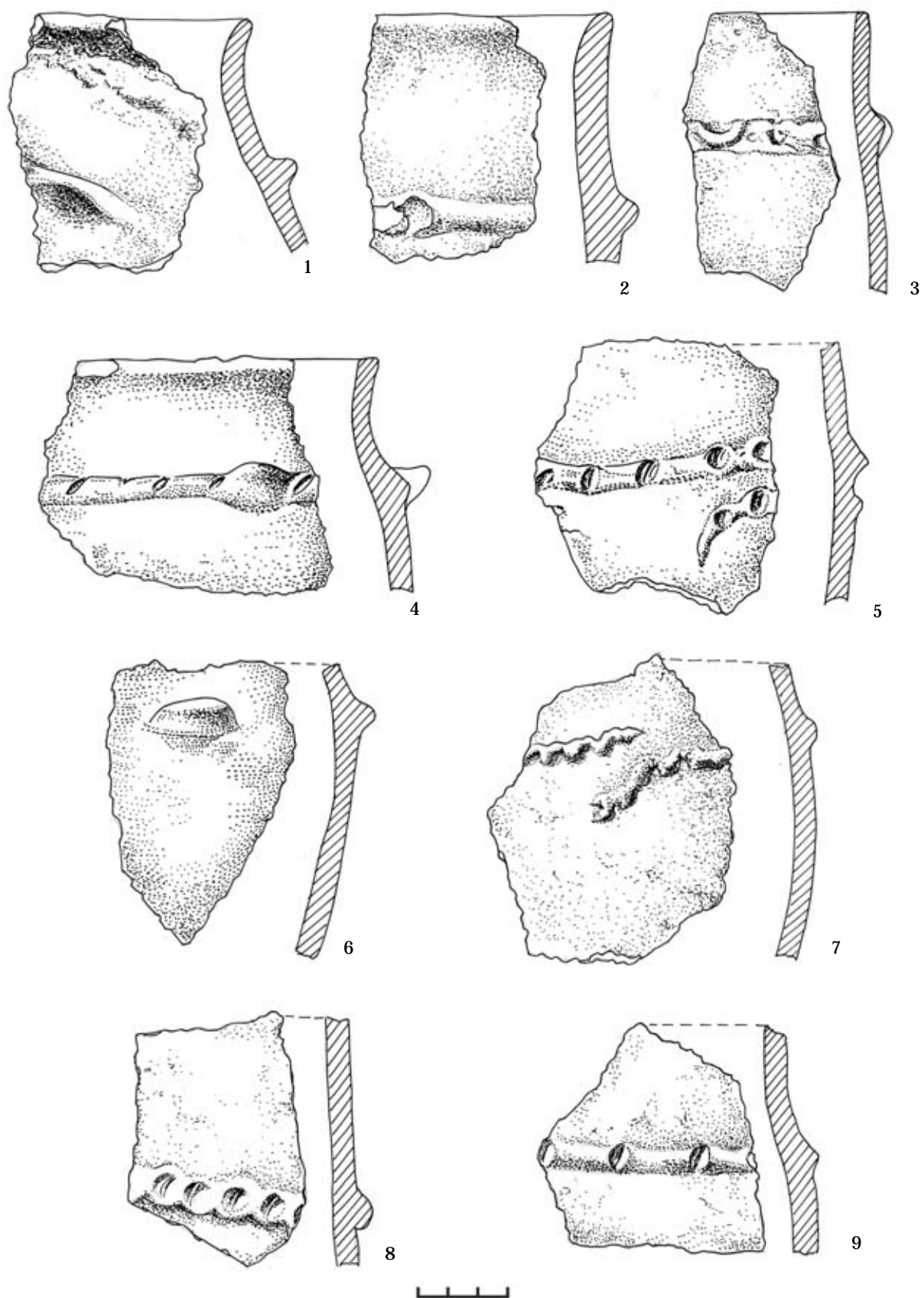

Fig. 19. Țahănăuți. Fragmente de oale (1, 2, 7 - după Мельниковская 1954; 3-6, 8, 9 - după Мелюкова 1982).

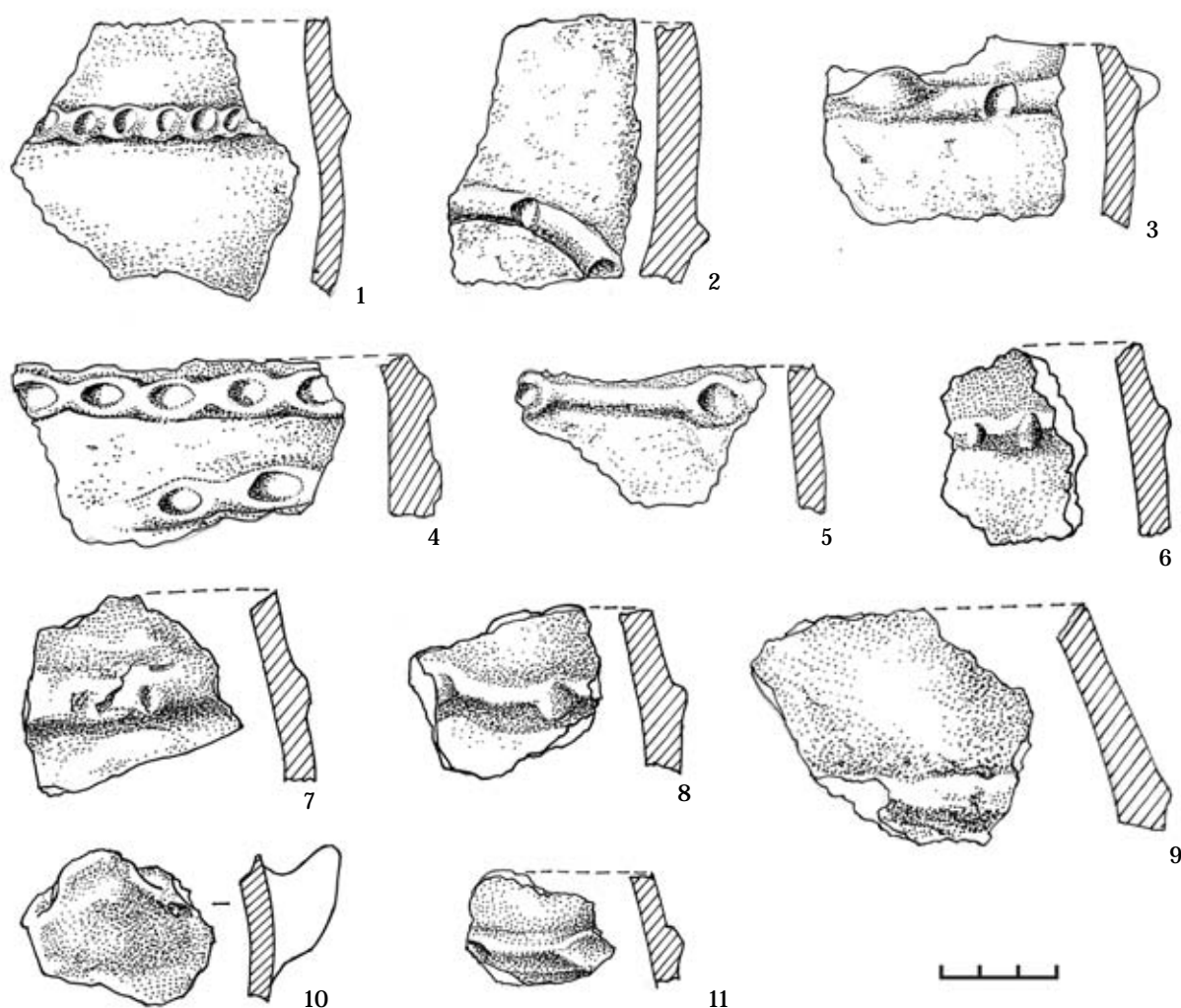

Fig. 20. Țahnăuți. Fragmente de oale (1-5 - după Мелюкова 1982).

Catalogul pieselor de inventar

I. Piese din metal

I.1. Lamă de cuțit, fragment (fig. 8/3). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,50 m. Confeccionată din fier. Forma – cu muchia arcuită. $H=6,1\text{ cm}^4$, $L=0,5-1,5\text{ cm}$, $Gr=0,15\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/15; Мелюкова 1982, рис. 5/15; Кашуба 2000, рис. XXX/18.

I. 2. Ac pentru păr (fig. 8/1). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,40 m. Confeccionat dintr-o bară de bronz rotundă în secțiune cu $D=0,35\text{ cm}$. Are vârful ascuțit, iar capul este aplatizat și răsucit

lateral. $H=7,5\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/14; Мелюкова 1982, рис. 5/14; Кашуба 2000, рис. XXVII/41.

I. 3. Nasture (fig. 8/2). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,50 m. Confeccionat din bronz. Discul are $D=1,6\text{ cm}$. Pe partea interioară este prevăzută cu o tortiță de fixare. Мелюкова 1979, рис. 15/13; Мелюкова 1982, рис. 5/13.

II. Piese din os și corn

II.1. Vârf de săgeată (fig. 8/8). Descoperit în 1951. Confeccionat din corn. Formă – romboidală. $H=4,7\text{ cm}$, baza= $0,7\times 0,7\text{ cm}$. Вуцșă de înмăнуșă-re cu $D=0,5\text{ cm}$. Мельниковская 1954, рис. 34/1;

⁴În catalog au fost utilizate următoarele abrevieri: H – lungimea/înălțimea; L – lățimea; Gr – grosimea; D – diametrul; D_b – diametrul bazei (bazelor); D_{orf} – diametrul orificiului.

Мелюкова 1979, рис. 15/17; Мелюкова 1982, рис. 5/17; Кашуба 2000, рис. XXIX/16.

II.2. Vârf de săgeată, semifabricat (fig. 8/7). Secțiunea 1/1979, adâncimea 04-0,5 m. Formă – quasiromboidală. H=5 cm, baza=1,6×1,4 cm. Мелюкова 1979, рис. 15/3; Мелюкова 1982, рис. 5/3; Кашуба 2000, рис. XXIX/8.

II.3. Vârf de săgeată, semifabricat (fig. 8/9). Secțiunea 1/1979, adâncimea 04-0,5 m. Formă – romboidală. H=4,5 cm, baza=0,8×0,8 cm. Мелюкова 1979, рис. 15/2; Мелюкова 1982, рис. 5/2; Кашуба 2000, рис. XXIX/7.

II.4. Pandantiv, fragment (fig. 8/10). Secțiunea 2/1979, adâncimea – nu sunt date. Confectionat din os. S-a păstrat cu H=3,6 cm. Este prevăzut cu un orificiu cu D=0,3 cm. Мелюкова 1979, рис. 15/1; Мелюкова 1982, рис. 5/1; Кашуба 2000, рис. XXVII/10.

II.5. Psalie, fragment (fig. 8/5). Secțiunea 1/1951. Provine dintr-o groapă. Confectionată din corn. Tipul – cu capetele drepte. H_{max}=7,5 cm. Piesa prezintă două perforații ovale cu D=1,4×0,5 cm. Мельниковская 1954, рис. 34/3; Мелюкова 1979, рис. 15/19; Мелюкова 1982, рис. 5/19; Кашуба 2000, рис. XXX/4.

II.6. Psalie, fragment (fig. 8/6). Secțiunea 1/1951. Confectionată din corn. Tipul – cu capetele drepte. H_{max}=5 cm. Piesa prezintă două perforații ovale, una cu D=1,0×0,7 cm, cea de a doua păstrându-se fragmentar. Мельниковская 1954, рис. 34/2; Мелюкова 1979, рис. 15/20; Мелюкова 1982, рис. 5/20; Кашуба 2000, рис. XXX/3.

III. Piese din piatră

III.1. Lamă (fig. 8/4). Descoperită, probabil, în anul 1979. Confectionată din silex. H=5,1 cm, L_{max}=2,7 cm. Мелюкова 1979, рис. 15/16; Мелюкова 1982, рис. 5/16.

IV. Piese din lut

IV.1. Figurină antropomorfă (fig. 6/1). Descoperire fortuită (1951). Nu dispunem de date despre morfologia piesei. Piesa este decorată, atât pe partea frontală, cât și pe cea dorsală, cu incizii și împunsături. H=7,9 cm, L_{max}=4,2 cm, Gr=0,5-1,1 cm. Мельниковская 1954, рис. 33/1; Кашуба 2000, рис. XXXIII/12.

IV.2. Figurină antropomorfă (fig. 6/2). Descoperire fortuită (1951). Nu dispunem de date despre morfologia piesei. Partea frontală a piesei este

decorată cu incizii și împunsături. H=9,1 cm, L_{max}=3,5 cm, Gr=0,4-1,7 cm. Мельниковская 1954, рис. 33/2; Кашуба 2000, рис. XXXIII/13.

IV.3. Figurină antropomorfă, fragment (fig. 6/7). Descoperire fortuită (1951). Nu dispunem de date despre morfologia piesei. Fragmentul provine de la mijlocul figurinei. Pe partea frontală este prevăzută cu incizii și împunsături. H=5,5 cm, L_{max}=4,2 cm, Gr=1,2-1,5 cm. Мельниковская 1954, рис. 33/6; Кашуба 2000, рис. XXXIII/10.

IV.4. Figurină antropomorfă, fragment (fig. 6/3). Descoperire fortuită (1951). Fragmentul provine din partea de sus a figurinei. Pe partea frontală este ornamentată cu împunsături și incizii, iar pe cea dorsală - cu incizii. Nu dispunem de date despre morfologia piesei. H=2,9 cm, L_{max}=3 cm, Gr=0,5-0,9 cm. Мельниковская 1954, рис. 33/5; Кашуба 2000, рис. XXXIII/3.

IV.5. Figurină antropomorfă, fragment (fig. 6/5). Descoperire fortuită (1951). Nu dispunem de date despre morfologia piesei. Fragmentul provine din partea de jos a figurinei. Ca și piesa precedentă, figurina este ornamentată, pe partea frontală, cu împunsături și incizii, iar pe cea dorsală - cu incizii. H=4,5 cm, L_{max}=3,8 cm, Gr=0,7-1,2 cm. Мельниковская 1954, рис. 33/7; Кашуба 2000, рис. XXXIII/9.

IV.6. Figurină antropomorfă, fragment (fig. 6/4). Descoperire fortuită (1951). Nu dispunem de date despre morfologia piesei. Fragmentul provine din partea de sus a figurinei. Pe partea frontală este ornamentată cu împunsături și incizii, iar pe cea dorsală - cu incizii. H=2 cm, L_{max}=2,9 cm. Мельниковская 1954, рис. 33/3; Кашуба 2000, рис. XXXIII/8.

IV.7. Figurină antropomorfă, fragment (fig. 6/6). Descoperire fortuită (1951). Nu dispunem de date despre morfologia piesei. Fragmentul provine din partea de jos a figurinei. Este decorată cu incizii. H=1,8 cm, L_{max}=3 cm. Мельниковская 1954, рис. 33/4; Кашуба 2000, рис. XXXIII/5.

IV.8. Figurină antropomorfă (fig. 6/8). Descoperire fortuită (1951). Nu dispunem de date despre morfologia piesei. Capul este bine evidențiat. Nasul, urechile și bărbia au fost modelate prin apăsarea cu degetele din ambele părți. Ochii sunt redați prin împunsături. Măinile și picioarele sunt depărtate de trunchi. H=5 cm, L_{max}=3,7 cm, Gr=0,6-1,8 cm. Мельниковская 1954, рис. 36/1.

IV.9. Figurină zoomorfă (fig. 7/1). Cercetări 1951. Nu dispunem de date despre morfologia piesei.

Piesa reprezintă corpul unei cabaline. Capul este evidențiat, coama fiind redată prin intermediul unor mici adâncituri. Coada și picioarele sunt fracturate. $H=6\text{ cm}$, $L_{\text{max}}=3,5\text{ cm}$ Мельниковская 1954, рис. 36/3; Кашуба 2000, рис. XXXIII/6.

IV.10. Ștanță, fragment (fig. 7/2). Descoperire fortuită (1951). Nu dispunem de date despre morfologia piesei. Piesa reprezintă o matrice în formă de semilună cu capătul tronconic, prevăzut pentru imprimarea cerculețelor. Pe margine a fost tăiat un șir de creștături, cu ajutorul cărora era realizat un decor de tipul pseudo-șnurului. $H=5,5\text{ cm}$, $L_{\text{max}}=2,2\text{ cm}$. Мельниковская 1954, рис. 36/2; Мелюкова 1979, рис. 15/18; Мелюкова 1982, рис. 5/18.

IV.11. Ștanță, fragment (fig. 7/3). Secțiunea 2/1979, șanțul nr. 1, adâncimea 0,2 m de la gura șanțului. Confecționată din pastă fină de lut în amestec cu nisip. Arderea incompletă și uniformă, culoarea fiind cenușie. Piesa reprezintă o matrice în formă de semilună. Partea activă este prevăzută cu un șir de creștături, cu ajutorul cărora era realizat un decor de tipul pseudo-șnurului. $H=5\text{ cm}$, $L_{\text{max}}=2,1\text{ cm}$, $Gr=0,7$. Мелюкова 1979, рис. 15/4; Мелюкова 1982, рис. 5/4.

IV.12. Pintaderă (fig. 7/4). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,15-0,45 m. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – conică. $H=1,1\text{ cm}$, $D_b = 1,7\text{ cm}$. Piesa este decorată cu împunsături dispuse în formă de „X”. Мелюкова 1979, рис. 15/5; Мелюкова 1982, рис. 5/5.

IV.13. Pintaderă (fig. 7/5). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,15-0,45 m. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – conică. $H=1,0\text{ cm}$, $D_b = 1,7\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/6; Мелюкова 1982, рис. 5/6.

IV.14. Pintaderă (fig. 7/6). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,15-0,45 m. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – conică. $H=1,2\text{ cm}$, $D_b = 2,2\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/7; Мелюкова 1982, рис. 5/7.

IV.15. Pintaderă, fragment (fig. 7/7). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,2 m. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incomple-

tă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – conică. $H=1,2\text{ cm}$, $D_b = 2,6\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/8; Мелюкова 1982, рис. 5/8.

IV.16. Fusaiolă (fig. 7/11). Secțiunea 2/1979, groapa nr. 2/2/1979 (?). Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – bitronconică. $H=1,5\text{ cm}$, $D_b = 0,8\text{ cm}$, $D_{\text{max}}=3,2\text{ cm}$, $D_{\text{orf}}=0,4\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/9; Мелюкова 1982, рис. 5/9.

IV.17. Fusaiolă (fig. 7/12). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,15-0,60 m. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – bitronconică. $H=1,8\text{ cm}$, $D_b = 0,7\text{ cm}$, $D_{\text{max}}=2,6\text{ cm}$, $D_{\text{orf}}=0,5\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/10; Мелюкова 1982, рис. 5/10.

IV.18. Fusaiolă (fig. 7/13). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,15-0,60 m. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – bitronconică. $H=2,7\text{ cm}$, $D_b = 1,8\text{ cm}$, $D_{\text{max}}=4,3\text{ cm}$, $D_{\text{orf}}=0,9\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/12; Мелюкова 1982, рис. 5/12.

IV.19. Fusaiolă (fig. 7/14). Secțiunea 2/1979, adâncimea 0,15-0,60 m. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – bitronconică. $H=2,5\text{ cm}$, $D_b = 1,4\text{ cm}$, $D_{\text{max}}=4,1\text{ cm}$, $D_{\text{orf}}=0,7\text{ cm}$. Мелюкова 1979, рис. 15/11; Мелюкова 1982, рис. 5/11.

IV.20. Fusaiolă (fig. 7/9). Descoperire fortuită (2016). Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – bitronconică. Este decorată cu linii incizate. $H=2,1\text{ cm}$, $D_b = 0,8\text{ cm}$, $D_{\text{max}}=2,6\text{ cm}$, $D_{\text{orf}}=0,4\text{ cm}$. Inedit.

IV.21. Fusaiolă (fig. 7/10). Descoperire fortuită (2016). Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – bitronconică. $H=3,3\text{ cm}$, $D_b = 2,5\text{ cm}$, $D_{\text{max}}=5,1\text{ cm}$, $D_{\text{orf}}=1,2\text{ cm}$. Inedit.

IV.22. Bilă (fig. 7/8). Descoperire fortuită (2016). Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea incompletă și neuniformă, culoarea variind de la cenușiu la cafeniu. Forma – sferică. $D=2,5\text{ cm}$. Inedit.

Bibliografie

- Ailincăi, Mihail 2010:** S. Ailincăi, F. Mihail, Psalii din corn descoperite în așezări ale culturii Babadag din nordul Dobrogei. *Studii de Preistorie* 7, 2010, 189-200.
- Kašuba, Haheu, Levițki 2000:** M. Kašuba, V. Haheu, O. Levițki, Vestigii traco-getice pe Nistrul Mijlociu (București 2000).
- Kašuba 2014:** M. Kašuba, Necropola Saharna I (Țiglău) și locul ei în studierea practicilor funerare ale comunităților culturii Saharna (în baza rezultatelor cercetărilor efectuate de G.D. Smirnov și G.P. Sergheev în anul 1950). In: I. Niculiță, A. Niciu, Așezarea și necropola din prima epocă a fierului Saharna-Țiglău (Chișinău 2014), 127-156, 399-422.
- László 1995:** A. László, Statuetele antropomorfe ale culturii Gáva-Holíhrady. *Memoria Antiquitatis* XX, 85-97.
- Niculiță, Niciu 2014:** I. Niculiță, A. Niciu, Așezarea și necropola din prima epocă a fierului Saharna-Țiglău (Chișinău 2014).
- Niculiță, Zanoci, Arnăuț 2008:** I. Niculiță, A. Zanoci, T. Arnăuț, Habitatul din mileniul I a. Chr. în regiunea Nistrului Mijlociu (siturile din zona Saharna) (Chișinău 2008).
- Niculiță, Zanoci, Băț 2016:** I. Niculiță, A. Zanoci, M. Băț, Evoluția habitatului din microzona Saharna în epoca fierului (Chișinău 2016).
- Sîrbu 2014:** M. Sîrbu, Piese de bronz descoperite în așezările de tip Noua-Sabatinovka din spațiul Pruto-Nistrean. *Трагетия* s.n. VIII/1, 2014, 185-202.
- Zanoci, Niculiță, Băț 2016:** A. Zanoci, I. Niculiță, M. Băț, Situri fortificate din microzona Țahnăuți - Țareuca - Rezina. In: Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie (13 mai 2016, Chișinău), Rezumatele comunicărilor (Chișinău 2016), 21-22.
- Гольцева, Кашуба 1995:** Н. Гольцева, М. Кашуба, Глинжень II. Многослойный памятник Среднего Поднепровья (Тирасполь 1995).
- Кашуба 2000:** М. Кашуба, Раннее железо в лесостепи между Днестром и Сиретом (культура Козия-Сахарна). *Stratum plus* 3, 2000, 241-488.
- Малеев 1992:** Ю. Малеев, Култова халщатска пластика от лесостепното Поднепровие. *Археология* 2, 1992, 13-24.
- Мелюкова 1958:** А.И. Мелюкова, Памятники скифского времени лесостепного Среднего Поднепровья. *МИА* 64, 1958, 5-102.
- Мелюкова 1979:** А.И. Мелюкова, Отчет о работе Западно-Скифской экспедиции в 1979 г. *Arhiva Muzeului Național de Istorie a Moldovei*, inv. nr. 144.
- Мелюкова 1982:** А.И. Мелюкова, Новые данные о керамике типа Сахарна-Солончены в Молдавии. *КСИА* 170, 3-12.
- Мелюкова 1989:** А.И. Мелюкова, Культуры предскифского периода в лесостепной зоне. Степи европейской части СССР в скифо-сарматское время. В: *Археология СССР* (Москва 1989), 16-29.
- Мельниковская 1954:** О.Н. Мельниковская, Археологические разведки на поселении у с. Цахнауцы. *КСИИМК* 56, 69-75.
- Федоров 1951:** Г.В. Федоров, Отчет о работе Славяно-Днестровской экспедиции ИИМК АН СССР и Молдавского филиала АН СССР за 1951 год. *Arhiva Muzeului Național de Istorie a Moldovei*, inv. nr. 495.

Early Iron Age settlement in Țahnăuți, Rezina District

Keywords: the Early Iron Age, the Cozia-Saharna culture, the Middle Dniester Region, settlement, anthropomorphic figurines.

Abstract: The site (47° 43.652'N, 28° 53.517'E) is located to the right of the R13 national road, 1.3 km southeast of Țahnăuți village and is situated on a slope slightly inclined to the southwest, on the edge of the forest. The settlement has an oval shape with the dimensions of about 100×300 m. It was discovered in 1951 by the Slavic-Dniester Expedition of the Institute of History of Material Culture of the USSR Academy of Sciences led by G.B. Fyodorov. In the same year, O.N. Melnikovskaya performs two small-scale surveys (10×4 m and 4×4 m) on the site, the results of which were published in 1954. In 1979 the investigations were resumed by A.I. Melyukova, two excavations were carried out with a total area of 133 sq.m. As a result of archaeological research, several complexes (five pits and a ditch) were discovered, as well as numerous archaeological finds attributed by the author to the Saharna-Solonceni culture. The finds from this settlement have been repeatedly published (Мелюкова 1982; Мелюкова 1989; Кашуба 2000, etc.), but the complexes discovered in Țahnăuți remain unpublished. In 2016-2017, with the aim of localizing (GPS) and checking the state of the site, the staff of the Research Laboratory for Thracology of the

Moldova State University carried out a number of field investigations in the microzone. As a result, many fragments of ceramics attributed to the Cozia-Saharna culture were collected. It has also been established that the settlement is located to the southeast of Țahnăuți, but not to the northeast, as it appears in previous publications.

List of illustrations:

- Fig. 1. Țahnăuți. 1 - Location of the site; 2 - topographic map; 3 - orthofotomap (after Google Earth Pro); 4 - topographic outline (after Мелюкова 1979); 4 - orthofotomap with the mark of the ditch (after <https://www.moldova-map.md/>).
- Fig. 2. The settlement from Țahnăuți. View of the site from the south-east (2016 photo).
- Fig. 3. Țahnăuți. 1 - Plan and profile of excavation 1/1979 (conventional signs: a) modern ground surface; b) plowed soil; c) black earth; d) ash; e) fragments of burned wood; f) stones; g) pit contour; h) sterile layer); 2 - view of the excavation from the north; 3 - pit no. 1/1/1979 (after Мелюкова 1979).
- Fig. 4. Țahnăuți. Plan and profile of excavation 2/1979 (conventional signs: a) modern ground surface; b) plowed soil; c) black earth; d) ashen soil / "ash lens"; e) ash; f) clay coating / rammed clay platform; g) fragments of burned wood; h) contour of pits; i) the ditch boundary; j) sterile layer) (after Мелюкова 1979).
- Fig. 5. Țahnăuți. Excavation 2/1979: 1 - pit no. 1/2/1979; 2 - pit no. 2/2/1979; 3, 4 - moments of excavations; 5 - view of the ditch from the south-west; 6 - view of excavation from the south (after Мелюкова 1979);
- Fig. 6. Țahnăuți. Anthropomorphic figurines (after Мельниковская 1954).
- Fig. 7. Țahnăuți. Clay objects (1, 2 - after Мельниковская 1954; 3-7, 11-14 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 8. Țahnăuți. Objects made of bronze (1, 2), iron (3), flint (4), bone (10), and horn (5-9) (5, 6, 8 - after Мельниковская 1954; 1-4, 7, 9, 10 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 9. Țahnăuți. Fragments of pyxides and miniature vessels (1-5 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 10. Țahnăuți. Fragments of cups and bowls (1-6, 8, 9 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 11. Țahnăuți. Fragments of cups and bowls (1-6, 8-10 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 12. Țahnăuți. Fragments of cups and bowls (8 - after Мельниковская 1954; 5, 6, 9, 12, 13, 16-18 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 13. Țahnăuți. Fragments of bowls (after Мелюкова 1982).
- Fig. 14. Țahnăuți. Fragments of bowls (2, 5 - after Мельниковская 1954).
- Fig. 15. Țahnăuți. Fragments of pots (3-10 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 16. Țahnăuți. Fragments of pots (4 - after Мельниковская 1954; 5 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 17. Țahnăuți. Fragments of pots (1 - after Мельниковская 1954; 2, 4 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 18. Țahnăuți. Fragments of pots.
- Fig. 19. Țahnăuți. Fragments of pots (1, 2, 7 - after Мельниковская 1954; 3-6, 8, 9 - after Мелюкова 1982).
- Fig. 20. Țahnăuți. Fragments of pots (1-5 - after Мелюкова 1982).

Поселение раннего железного века в селе Цахнэуць Резинского района

Ключевые слова: ранний железный век, культура Козия-Сахарна, Среднее Поднестровье, поселение, антропоморфная пластика.

Резюме: Памятник (47° 43.652'N, 28° 53.517'E) расположен справа от национальной дороги R13, в 1,3 км к юго-востоку от села Цахнэуць, на небольшом юго-западном склоне, на краю леса. Поселение овальной формы, размерами приблизительно 100×300 м. Оно было обнаружено в 1951 г. Славяно-днестровской экспедицией Института истории материальной культуры АН СССР под руководством Г.Б. Федорова. В том же году О.Н. Мельниковская провела здесь две маломасштабные археологические разведки (10×4 м и 4×4 м), результаты которых были опубликованы в 1954 г. В 1979 г. исследования были возобновлены А.И. Мелюковой, было произведено два раскопа общей площадью 133 кв.м. В результате археологических исследований было обнаружено несколько комплексов (пять ям и один ров), а также богатый археологический инвентарь, отнесенный автором к культуре Сахарна-Солончень. Если инвентарь этого поселения был опубликован несколько раз (Мелюкова 1982; Мелюкова 1989; Кашуба 2000 и др.), то комплексы, обнаруженные в Цахнэуць, остаются неопубликованными. В 2016-2017 гг., с целью локализации (GPS) и проверки состояния памятника, сотрудники научно-исследовательской лаборатории «Фракология» Государственного университета Молдовы произвели ряд полевых исследований в микрозоне. В результате было собрано множество фрагментов керамики, относящихся к культуре Козия-Сахарна. Кроме того, было установлено, что поселение находится к юго-востоку от села Цахнэуць, а не к северо-востоку, как было указано в предыдущих публикациях.

Список иллюстраций:

- Рис. 1. Цахнэуць. 1 – Расположение памятника; 2 - топографическая карта; 3 - ортофотоплан (Google Earth Pro); 4 - топографический набросок (Мелюкова, 1979); 4 - ортофотоплан с обозначением рва (<https://www.moldova-map.md/>).
- Рис. 2. Поселение Цахнэуць. Вид памятника с юго-востока (фотография 2016 г.).
- Рис. 3. Цахнэуць. 1 - План и профиль раскопа 1/1979 (условные знаки: а) современная дневная поверхность; б) вспаханная почва; с) чернозем; d) зола; е) фрагменты обгоревшей древесины; f) камни; g) контур ямы; h) стерильный слой); 2 – вид раскопа с северной стороны; 3 – яма № 1/1/1979 (Мелюкова 1979).
- Рис. 4. Цахнэуць. План и профиль раскопа 2/1979 (условные знаки: а) современная дневная поверхность; б) вспаханная почва; с) чернозем; d) золистая почва/ «зольник»; е) зола; f) обмазка / платформа из утрамбованной глины; g) фрагменты обгоревшей древесины; h) контур ям; i) граница рва; j) стерильный слой) (Мелюкова 1979).
- Рис. 5. Цахнэуць. Раскоп 2/1979: 1 - яма № 1/2/1979; 2 - яма № 2/2/1979; 3, 4 - моменты раскопок; 5 - вид рва с юго-запада; 6 – вид раскопа с юга (Мелюкова 1979);
- Рис. 6. Цахнэуць. Антропоморфные статуэтки (Мельниковская 1954).
- Рис. 7. Цахнэуць. Глиняные предметы (1, 2 - Мельниковская 1954; 3-7, 11-14 - Мелюкова 1982).
- Рис. 8. Цахнэуць. Предметы из бронзы (1, 2), железа (3), кремня (4), кости (10) и рога (5-9) (5, 6, 8 - Мельниковская 1954; 1-4, 7, 9, 10 - Мелюкова 1982).
- Рис. 9. Цахнэуць. Фрагменты пиксид и миниатюрные сосудики (1-5 - Мелюкова 1982).
- Рис. 10. Цахнэуць. Фрагменты кружек и чаш (1-6, 8, 9 - Мелюкова 1982).
- Рис. 11. Цахнэуць. Фрагменты кружек и чаш (1-6, 8-10 - Мелюкова 1982).
- Рис. 12. Цахнэуць. Фрагменты кружек и чаш (8 - Мельниковская 1954 г.; 5, 6, 9, 12, 13, 16-18 - Мелюкова 1982).
- Рис. 13. Цахнэуць. Фрагменты мисок (Мелюкова 1982).
- Рис. 14. Цахнэуць. Фрагменты мисок (2, 5 - Мельниковская 1954).
- Рис. 15. Цахнэуць. Фрагменты горшков (3-10 - Мелюкова 1982).
- Рис. 16. Цахнэуць. Фрагменты горшков (4 - Мельниковская 1954; 5 - Мелюкова 1982).
- Рис. 17. Цахнэуць. Фрагменты горшков (1 - Мельниковская 1954; 2, 4 - Мелюкова 1982).
- Рис. 18. Цахнэуць. Фрагменты горшков.
- Рис. 19. Цахнэуць. Фрагменты горшков (1, 2, 7 - Мельниковская 1954; 3-6, 8, 9 - Мелюкова 1982).
- Рис. 20. Цахнэуць. Фрагменты горшков (1-5 - Мелюкова 1982).

28.07.2017

Mihail Băț, Universitatea de Stat din Moldova, str. A. Mateevici, 60, MD-2009 Chișinău, Republica Moldova, e-mail: mb_usm@yahoo.com

